

Warszawa, dnia 30 marca 2020 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2019 r.

SPIS TREŚCI

I. Wstęp i informacje ogólne	3
II. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, przygotowanych i przekazanych do Rady Europy w 2019 r.	5
III. Informacje na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków wydanych w sprawach polskich.....	10
IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2019 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków Trybunału w sprawach polskich.....	12
V. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów RE przez uprawnione podmioty oraz udzielonych w związku z tymi komunikacjami odpowiedzi rządu	16
VI. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2019 r.	17
VII. Informacja na temat posiedzenia Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP.....	18
VIII. Informacja na temat posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworzędności i Petycji Senatu RP.....	18
IX. Informacja na temat działań Pełnomocnika mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę i przestrzeganie Konwencji.....	19
X. Sprawy dotyczące wyborów i wyznaczenia osób na stanowiska w Europejskim Trybunale Praw Człowieka i w Radzie Europy	23
XI. Wizyta studyjna w Polsce przedstawicieli Biura Prokuratury Autonomicznej Republiki Krymu z siedzibą w Kijowie	23
XII. Wizyta studyjna w Polsce przedstawicieli Biura Pełnomocnika Rządu Republiki Armenii przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka.....	24
XIII. Informacja na temat wizyty krajowej w Polsce Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, pani Dunji Mijatović.....	25
XIV. Organizacja XIII Seminarium Warszawskiego	25
XV. Działalność Pełnomocnika w odniesieniu do procesu reformy Trybunału i systemu Konwencji oraz w pracach komitetów i grup roboczych Rady Europy z zakresu praw człowieka	26
XVI. Informacje statystyczne	29
XVII. Podsumowanie	39
WYKAZ SKRÓTÓW:.....	41
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW:.....	41

I. Wstęp i informacje ogólne

Niniejszy Raport został sporządzony przez Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej: Pełnomocnik) na podstawie § 2 ust. 1 pkt 4 *Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* zmienionego *Zarządzeniem nr 3 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 r.*, *Zarządzeniem nr 20 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 marca 2013 r.*, *Zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 2015 r.* oraz *Zarządzeniem nr 152 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 września 2019 r.* (dalej: Zarządzenie), w oparciu o materiały przedłożone przez poszczególne resorty i inne podmioty odpowiedzialne za wykonanie konkretnych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz lub Trybunał). Zawarte w Raporcie informacje i dane zostały przedstawione według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

Jest to już ósmy Raport roczny przedstawiany przez Pełnomocnika. Prezentuje on działalność Pełnomocnika w okresie sprawozdawczym, zarówno w zakresie wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich, jak i w przedmiocie upowszechniania standardów wynikających z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: Konwencja lub Europejska Konwencja Praw Człowieka) oraz orzecznictwa Trybunału. Zawiera informacje na temat przestanych do Rady Europy (dalej: RE) dokumentów dotyczących wykonywania wyroków Trybunału, spraw uznanych za wykonane przez Komitet Ministrów Rady Europy (dalej: KM lub KM RE), postanowień decyzji KM ws. wykonywania niektórych z polskich spraw, komunikacji zawierających rekomendacje ws. wykonywania poszczególnych wyroków, przestanych do KM przez uprawnione podmioty, działalności Zespołu ds. ETPCz, uczestnictwa Pełnomocnika w posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP oraz posiedzeniu Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, działalności Pełnomocnika w odniesieniu do reformy systemu Konwencji i prac komitetów RE zajmujących się prawami człowieka, wizyty Komisarz Praw Człowieka w Warszawie, wizyt studyjnych przedstawicieli organów państwowych innych państw w Polsce, a także XIII edycji Seminarium Warszawskiego. Na końcu Raportu znajdują się dane statystyczne dotyczące polskich spraw zawisłych przed Trybunałem oraz znajdujących się w procesie wykonywania przed KM.

Integralną częścią Raportu są jego załączniki. Pierwszy z Raportów rocznych, za 2012 r., był dokumentem skondensowanym, zawierającym odniesienia i odesłania do dokumentów dotyczących wykonywania wyroków Trybunału (tzw. planów działań i raportów z wykonania) w polskich sprawach, przekazanych do Rady Europy w okresie sprawozdawczym i opublikowanych na stronach internetowych tej organizacji. Natomiast wychodząc naprzeciw oczekiwaniom parlamentarzystów oraz społeczeństwa obywatelskiego, do Raportów sporządzanych w kolejnych latach dołączono obszerne załączniki, zawierające pełną dokumentację dotyczącą działalności Pełnomocnika w zakresie wykonywania orzeczeń ETPCz, jak też inne informacje dotyczące upowszechniania informacji na temat standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa Trybunału, niezbędnych w procesie wykonywania orzeczeń.

Niniejszy Raport wprowadza nowy element, jednocześnie nieznacznie zmieniając kolejność załączników. Wprowadzony został nowy Załącznik A, przedstawiający tabelaryczne zestawienie wszystkich orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanych w sprawach polskich w 2019 r., wraz z krótkim opisem podniesionych w nich zarzutów i

motywów decyzji Trybunału. Załącznik B zawiera zestawienie tabelaryczne planów działań i raportów z wykonania. Obszerny Załącznik C obejmuje pełne teksty ww. planów i raportów w polskiej wersji językowej. W Załączniku D zebrane zostały sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu ds. ETPCz. W Załączniku E znajduje się wykaz projektów nowelizacji aktów prawnych i zmian legislacyjnych oraz wykaz zmian w praktyce, koniecznych dla wykonania wyroków ETPCz, a także informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji, wynikających z obowiązującego prawa lub nieodpowiedniej praktyki jego stosowania. W tym załączniku umieszczony został również wykaz polskich wyroków znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE na koniec 2019 r. Załącznik F zawiera pełne teksty komunikacji przesłanych do organu nadzorującego wykonywanie orzeczeń ETPCz - Komitetu Ministrów Rady Europy przez uprawnione do tego podmioty (organizacje pozarządowe, urząd ombudsmana), wraz z odpowiedziami rządu. Na końcu, w Załączniku G przedstawione zostały wybrane orzeczenia Trybunału wydane w sprawach dotyczących innych Państw-Stron Konwencji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla prawa lub praktyki jego stosowania w Polsce.

Z uwagi na fakt szczegółowego przedstawienia w Raportach za 2012 r. i 2013 r. procedury wykonywania orzeczeń Trybunału przez państwa członkowskie Rady Europy oraz struktury planów i raportów z wykonywania przedstawianych KM, nie wydaje się konieczne powtarzanie tych informacji w niniejszym dokumencie. Poprzednie Raporty można znaleźć na archiwalnej stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej: MSZ): http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/.

Ponadto wszelkie informacje na temat procesu nadzoru Komitetu Ministrów RE nad wykonywaniem orzeczeń ETPCz można znaleźć na stronie internetowej Departamentu Wykonywania Wyroków ETPCz Sekretariatu Rady Europy (dalej: DWW lub DWW Sekretariatu RE), który zajmuje się merytoryczną obsługą Komitetu Ministrów RE w zakresie realizacji jego funkcji wynikającej z art. 46 ust. 2 Konwencji: <https://www.coe.int/en/web/execution> oraz w internetowej bazie wykonywanych orzeczeń RE, HUDOC-EXEC: <https://hudoc.exec.coe.int/> (obie strony dostępne w językach angielskim i francuskim).

Na koniec warto wskazać na dwie zmiany. W dniu 20 września 2019 r. zmienione zostało *Zarządzenie nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* w zakresie obowiązków sprawozdawczych, tj. zmianie uległy terminy (z kwartalnych na półroczne) i zakres przedmiotowy sprawozdań przekazywanych Prezesowi Rady Ministrów przez Przewodniczącego Zespołu. Zmiana ta nie wpłynęła na obowiązek sporządzania sprawozdań z posiedzeń Zespołu.

W 2019 r. nastąpiła także zmiana natury organizacyjnej w zakresie usytuowania Pełnomocnika w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W dniu 23 maja 2019 r. kierowany przez Pełnomocnika Departament do spraw Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka został włączony do Departamentu Prawno-Traktatowego (dalej: DPT), a sam Pełnomocnik pełni w nim funkcję zastępcy dyrektora. Zakres przedmiotowy działań Pełnomocnika oraz jego zespołu, jak też jego skład osobowy, nie uległy zmianie.

II. Informacje na temat planów działań i raportów z wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, przygotowanych i przekazanych do Rady Europy w 2019 r.

Rok 2019 był kolejnym rokiem, w którym doszło do zmniejszenia liczby orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka pozostających w procedurze wykonywania. W efekcie podejmowanych przez Pełnomocnika działań, pogłębionej i efektywnej współpracy z poszczególnymi resortami oraz aktywnemu współdziałaniu z właściwymi podmiotami w ramach prac międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na koniec 2019 r. w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy pozostało 98 orzeczeń (w tym 69 wyroków i 29 decyzji zatwierdzających ugody zawarte między rządem a skarżącymi). Jest to ciągle rekordowo niska liczba spraw pozostających w wykonaniu w porównaniu do lat 2011-2016, a jednocześnie pozostaje ona na bardzo zbliżonym poziomie do liczby spraw zawisłych w procesie wykonywania na koniec 2018 r. (100), co wskazuje na pewną stabilizację i bardziej umiarkowane spadki w następnych latach. Warto odnotować, że po raz pierwszy od czasu funkcjonowania Zarządzenia i powołania Zespołu ds. ETPCz (2007 r.) liczba orzeczeń w sprawach polskich w procesie wykonywania spadła poniżej stu. Polskie orzeczenia stanowiły na koniec 2019 r. ok. 1,8% wszystkich orzeczeń znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE.

W 2019 r. Pełnomocnik, wraz z resortami i innymi podmiotami właściwymi w sprawie realizacji poszczególnych wyroków Trybunału, przygotował łącznie 35 planów działań (zawierających opis planowanych i podjętych działań w celu realizacji wyroków) i raportów z wykonania wyroków Trybunału (zawierających podsumowanie podjętych działań) lub ich aktualizacji oraz 5 pism, zawierających krótsze informacje na temat realizacji środków indywidualnych bądź generalnych w danej sprawie. Dokumenty te dotyczyły łącznie 37 spraw. Zdarzało się, że w sprawie wykonywania niektórych wyroków w okresie sprawozdawczym rząd przygotował i przedstawił plany, raporty bądź pisma więcej niż jeden raz, co najczęściej wynikało z konieczności uzupełnienia bądź wyjaśnienia przesłanych wcześniej informacji, bądź też z konieczności przedstawienia aktualnych informacji w danej sprawie w związku z umieszczeniem jej na agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE. Było tak w przypadku wyroków w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* i *Abu Zubaydah p. Polsce*, *Burża p. Polsce*, *Chim i Przywieczerski p. Polsce*, *Jurasz p. Polsce*, *R.R. p. Polsce*, *Sepczyński p. Polsce*, *Tysięc p. Polsce*, *Walasek p. Polsce* oraz *Żuk p. Polsce*. Wszystkie 40 dokumentów zostało przesłanych do Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Sekretariacie Rady Europy. Zostały one również opublikowane na stronie internetowej KM RE (<https://www.coe.int/en/web/cm>, w zakładce „documents”) oraz w bazie wykonywanych orzeczeń HUDOC-EXEC (<https://hudoc.exec.coe.int/>).

Na podstawie niektórych z przesłanych w 2019 r. raportów z wykonania KM wydał szereg rezolucji końcowych, zamykających nadzór nad wykonywaniem danego orzeczenia Trybunału. Miało to miejsce w odniesieniu do 15 wyroków w sprawach polskich.

Poniżej przedstawiono skrócone informacje o wszystkich 40 dokumentach, przesłanych do RE, przedstawione w kolejności chronologicznej (w Załączniku B znajduje się również ich tabelaryczne zestawienie w kolejności alfabetycznej), zaś ich pełne teksty w polskiej wersji językowej znajdują się w Załączniku C.

1. **Oleksa p. Polsce** (skarga nr 47580/13) – naruszenie art. 3 Konwencji w związku z niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 11 stycznia 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 24 kwietnia 2019 r. wyrok za wykonany.
2. **Wołosowicz p. Polsce** (skarga nr 11757/15) – naruszenie art. 3 Konwencji w związku z niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 11 stycznia 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 24 kwietnia 2019 r. wyrok za wykonany.
3. **Zieliński p. Polsce** (skarga nr 43924/12) – naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku ze zbyt długim okresem osadzenia skarżącego w areszcie śledczym. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 11 stycznia 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 24 kwietnia 2019 r. wyrok za wykonany.
4. **Tysiąc p. Polsce** (skarga nr 5410/03) i **R.R. p Polsce** (skarga nr 27617/04) – naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących skarżącemu dostęp do świadczeń medycznych w odpowiednim czasie, tj. zabiegu legalnej aborcji (*Tysiąc*) i badań prenatalnych (*R.R.*). W sprawie *R.R.* Trybunał uznał, że doszło również do naruszenia art. 3 Konwencji z powodu braku dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych. W dniu 17 stycznia 2019 r. rząd przesłał do Rady Europy pismo informujące o jego stanowisku w zakresie realizacji środków generalnych.
5. **Chim and Przywieczerski** (skargi nr 36661/07 i 38433/07) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z faktem, że sąd krajowy, który w 2001 r. uznał skarżących za winnych przestępstw związanych z działalnością Funduszu Obsługi Zadłużenia Zagranicznego (FOZZ) nie został ustanowiony zgodnie z prawem krajowym z powodu nieprawidłowości w wyznaczeniu sędziego prowadzącego sprawę. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 13 lutego 2019 r.
6. **Zagalski p. Polsce** (skarga nr 52683/15) – naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku ze zbyt długim okresem osadzenia skarżącego w areszcie śledczym. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 28 lutego 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 24 kwietnia 2019 r. wyrok za wykonany.
7. **Chim and Przywieczerski** (skargi nr 36661/07 i 38433/07) – w dniu 20 marca 2019 r. do Rady Europy został przesłany zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 10 lipca 2019 r. wyrok za wykonany.
8. **Frasik p. Polsce** (skarga nr 22933/02) – naruszenie art. 12 Konwencji w związku z odmową wyrażenia zgody przez organy krajowe na zorganizowanie ceremonii zawarcia związku małżeńskiego przez skarżącego podczas jego pobytu w areszcie śledczym, naruszenie art. 13 Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego na powyższą odmowę i naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji w związku z opóźnieniem rozpoznania zażalenia skarżącego dotyczącego jego tymczasowego aresztowania. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 20 marca 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 4 września 2019 r. wyrok za wykonany.
9. **Matek p. Polsce** (skarga nr 9919/11) – naruszenie art. 6 ust. 2 Konwencji, tj. zasady domniemania niewinności, z uwagi na sformułowanie użyte przez sąd krajowy w uzasadnieniu postanowienia odrzucającego zażalenie skarżącego na przedłużenie wobec

niego tymczasowego aresztu. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 20 marca 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 25 września 2019 r. wyrok za wykonany.

10. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i ***Abu Zubaydah p. Polsce*** (skarga nr 7511/13) – w obu wyrokach Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym; naruszenia art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego); naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego); naruszenia art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i naruszenia art. 6 ust. 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego). W sprawie *Al Nashiri* Trybunał stwierdził również naruszenia art. 2 (prawo do życia) oraz art. 3 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 6 (zakaz kary śmierci). Trybunał uznał także, że Polska nie zrealizowała wniosków Trybunału o dostarczenie dowodów i w konsekwencji nie wypełniła zobowiązań wynikających z art. 38 Konwencji – udzielenia Trybunałowi wszelkich niezbędnych ułatwień dla efektywnego przeprowadzenia dochodzenia. W dniu 2 kwietnia 2019 r. rząd przesłał do Rady Europy pismo informujące o działaniach podjętych w zakresie realizacji środków indywidualnych.

11. *K.J. p. Polsce* (skarga nr 30813/14), ***G.N. p. Polsce*** (skarga nr 2171/14), ***Oller Kamińska p. Polsce*** (skarga nr 28481/12) – naruszenie art. 8 Konwencji, tj. prawa skarżących do poszanowania życia rodzinnego ze względu na brak ułatwienia przez władze łączenia skarżących z ich dziećmi, w szczególności z powodu długotrwałych postępowań na podstawie *Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę* i długotrwałych postępowań dotyczących wykonania orzeczeń nakazujących powrót dziecka. Zaktualizowany raport z wykonania tej grupy wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 8 kwietnia 2019 r.

12. *Żuk p. Polsce* (skarga nr 48286/11) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji i art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji z powodu niewykonania przez organy krajowe decyzji administracyjnych i orzeczeń sądowych, wydanych na korzyść skarżącej w postępowaniach krajowych. Zrewidowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 11 kwietnia 2019 r.

13. *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) i ***Abu Zubaydah p. Polsce*** (skarga nr 7511/13) – w dniu 26 kwietnia 2019 r. rząd przesłał do Rady Europy pismo informujące o działaniach podjętych w zakresie realizacji środków generalnych.

14. *Korzeniak p. Polsce* (skarga nr 56134/08) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z powodu niezagwarantowania bezstronności sądu z uwagi na fakt, iż w składzie orzekającym Sądu Najwyższego w sprawie skarżącego zasiadał sędzia, który uprzednio w tej samej sprawie orzekał w niższej instancji. W dniu 10 maja 2019 r. do Rady Europy został przesłany zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 4 września 2019 r. wyrok za wykonany.

15. *Walasek v. Poland* (skarga nr 33946/15) – naruszenie art. 3 Konwencji w związku z niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 10 maja 2019 r.

16. **Burża v. Poland** (skarga 15333/16) – naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku ze zbyt długim okresem osadzenia skarżącego w areszcie śledczym. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 10 maja 2019 r.
17. **Wizerkaniuk p. Polsce** (skarga nr 18990/05) – naruszenie art. 10 Konwencji z powodu skazania redaktora naczelnego i współwłaściciela lokalnej gazety za publikację dosłownie zacytowanego wywiadu z lokalnym posłem bez uzyskania jego wcześniejszej autoryzacji. W dniu 22 maja 2019 r. do Rady Europy został przesłany zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 4 września 2019 r. wyrok za wykonany.
18. **Burża v. Poland** (skarga 15333/16) – w dniu 11 czerwca 2019 r. do Rady Europy został przesłany zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku.
19. **Walasek v. Poland** (skarga nr 33946/15) – w dniu 11 czerwca 2019 r. do Rady Europy został przesłany zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 16 października 2019 r. wyrok za wykonany.
20. **Bistieva i inni p. Polsce** (skarga nr 75157/14) – naruszenie art. 8 Konwencji z powodu umieszczenia skarżącej wraz z małoletnimi dziećmi w zamkniętym ośrodku dla cudzoziemców bez rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 11 czerwca 2019 r.
21. **Solska i Rybicka p. Polsce** (skargi nr 30491/17 i 31083/17) – naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury w przedmiocie ekshumacji szczątków mężów skarżących mimo ich sprzeciwu. Plan działań dotyczący wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 28 czerwca 2019 r.
22. **Milka p. Polsce** (skarga nr 14322/12) i **Dejnek p. Polsce** (skarga nr 9635/13) – naruszenie art. 8 Konwencji w związku z kontrolami osobistymi, którym skarżący byli poddawani w czasie osadzenia w areszcie/zakładzie karnym. Zrewidowany raport z wykonania tych wyroków został przesłany do Rady Europy w dniu 10 lipca 2019 r.
23. **Szafrański p. Polsce** (skarga nr 17249/12) – naruszenie art. 8 Konwencji z powodu złych warunków sanitarnych w celach, w których skarżący był osadzony, w szczególności z uwagi na niepełne oddzielenie urządzeń sanitarnych od reszty celi. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 2 sierpnia 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 16 października 2019 r. wyrok za wykonany.
24. **M.C. p. Polsce** (skarga nr 23692/09) – materialne naruszenie art. 3 Konwencji z powodu niewywiązania się przez państwo z pozytywnego obowiązku ochrony skarżącego, odbywającego karę pozbawienia wolności, przed nieludzkim i poniżającym traktowaniem ze strony współosadzonych oraz proceduralne naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa w przedmiotowej kwestii. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 2 sierpnia 2019 r.
25. **Jurasz p. Polsce** (skarga nr 48327/09) – proceduralne naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na brak skutecznego śledztwa w sprawie złego traktowania skarżącego przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej podczas jego zatrzymania. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 21 sierpnia 2019 r.

- 26. *Witkowski p. Polsce*** (skarga nr 21497/14) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z brakiem dostępu do sądu z uwagi na oddalenie wniosku skarżącego o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z powodu wniesienia go na godzinę przed publikacją wyroku, co w konsekwencji pozbawiło skarżącego możliwości odwołania się od wyroku. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 21 sierpnia 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 23 października 2019 r. wyrok za wykonany.
- 27. *Parol p. Polsce*** (skarga nr 65379/13) i ***Adamkowski p. Polsce*** (skarga nr 57814/12) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z odrzuceniem przez sądy krajowe apelacji skarżących z uwagi na wniesienie ich tylko w jednym egzemplarzu (nadmierny formalizm). Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 21 sierpnia 2019 r.
- 28. *Jurasz p. Polsce*** (skarga nr 48327/09) – zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 29 sierpnia 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 23 października 2019 r. wyrok za wykonany.
- 29. *Sepczyński p. Polsce*** (skarga nr 78352/14) – naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na nieprawidłową opiekę medyczną w areszcie wobec skarżącego, wymagającego leczenia i rehabilitacji po przebytych wypadku, w związku z czym stan jego zdrowia pogorszył się. Ponadto Trybunał stwierdził naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w związku z zasądzeniem od skarżącego kosztów sądowych w wysokości niemalże równej kwocie przyznanego mu zadośćuczynienia w procesie o ochronę dóbr osobistych wytoczonym przez skarżącego aresztowi. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 30 sierpnia 2019 r.
- 30. *Kurkowski p. Polsce*** (skarga nr 36228/06) – naruszenie art. 8 Konwencji z powodu ograniczeń odbywania kontaktów z rodziną przez skarżącego w czasie jego pozbawienia wolności. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 3 września 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 23 października 2019 r. wyrok za wykonany.
- 31. *Pugżlys p. Polsce*** (skarga nr 446/10) – naruszenie art. 3 Konwencji z powodu długotrwałego nałożenia reżimu „więźnia niebezpiecznego” na skarżącego oraz z powodu umieszczenia skarżącego w metalowej klatce podczas postępowania sądowego. Zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 9 października 2019 r.
- 32. *Sepczyński p. Polsce*** (skarga nr 78352/14) – zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 15 października 2019 r. Na podstawie tego raportu KM uznał w dniu 13 listopada 2019 r. wyrok za wykonany.
- 33. *Grabowski p. Polsce*** (skarga nr 57722/12) – naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu pozbawienia wolności osoby nieletniej w ramach postępowania poprawczego bez właściwego postanowienia sądu oraz naruszenie art. 5 ust. 4 Konwencji z uwagi na to, że rozpoznając wniosek skarżącego o zwolnienie sąd nie wyjaśnił podstawy prawnej jego dalszego pozbawienia wolności w schronisku dla nieletnich. W dniu 16 października 2019 r. rząd przesłał do Rady Europy pismo z informacją na temat wdrażania środków generalnych.
- 34. *Żuk p. Polsce*** (skarga nr 48286/11) – zaktualizowany zrewidowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 5 listopada 2019 r.

- 35. *Bednarz p. Polsce*** (skarga nr 76505/14) – naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym z uwagi na brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa w związku z zarzutami złego traktowania skarżącego przez funkcjonariuszy Policji. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 19 grudnia 2019 r.
- 36. *Wesołek v. Poland*** (skarga nr 65860/12) – naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z brakiem zwolnienia skarżącej z całości opłat sądowych od zarzutu wobec nakazu zapłaty. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 19 grudnia 2019 r.
- 37. *Mierzejewski p. Polsce*** (skarga nr 9916/13) – naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym tymczasowym aresztem w latach 2010-2014. Raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 19 grudnia 2019 r.
- 38. *Tysiąc p. Polsce*** (skarga nr 5410/03) – zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 20 grudnia 2019 r.
- 39. *R.R. p. Polsce*** (skarga nr 27617/04) – zaktualizowany raport z wykonania tego wyroku został przesłany do Rady Europy w dniu 20 grudnia 2019 r.
- 40. *P. i S. p. Polsce*** (skarga nr 57375/08) – naruszenie art. 3 Konwencji w stosunku do pierwszej skarżącej (małoletniej) z uwagi na kumulatywny wpływ okoliczności sprawy na jej sytuację i sposób potraktowania P. przez organy państwa, które wywołały cierpienie przekraczające minimalny próg dolegliwości w rozumieniu tego przepisu. Ponadto Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu umieszczenia dziewczynki w pogotowiu opiekuńczym, a także naruszenie art. 8 Konwencji w stosunku do obu skarżących (matki i córki) z powodu niezapewnienia im skutecznego poszanowania ich życia prywatnego z uwagi na brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do legalnej aborcji i obowiązujących procedur, oraz z uwagi na bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących przez publiczny szpital. W dniu 20 grudnia 2019 r. rząd przesłał do Rady Europy pismo informujące o działaniach podjętych w zakresie środków generalnych.

III. Informacje na temat zakończenia przez Komitet Ministrów nadzoru nad wykonywaniem wybranych wyroków wydanych w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym KM uznał za wykonane przez Polskę łącznie 41 orzeczeń, w tym 16 wyroków stwierdzających naruszenie i 25 decyzji zatwierdzających ugody zawarte przez rząd ze skarżącymi. Wyroki, które Komitet Ministrów RE uznał za wykonane w 2019 r., przyjmując rezolucję zamykającą nadzór nad wykonywaniem, to:

- ***Kuchta p. Polsce*** (skarga nr 58683/08) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)74 podczas swojego 1343 posiedzenia w dniu 4 kwietnia 2019 r.,
- ***Oleksa p. Polsce*** (skarga nr 47580/13) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)97 podczas swojego 1344 posiedzenia w dniu 24 kwietnia 2019 r.,
- ***Wołosowicz p. Polsce*** (skarga nr 11757/15) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)95 podczas swojego 1344 posiedzenia w dniu 24 kwietnia 2019 r.,

- **Zieliński p. Polsce** (skarga nr 43924/12) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)96 podczas swojego 1344 posiedzenia w dniu 24 kwietnia 2019 r.,
- **Zagalski p. Polsce** (skarga nr 52683/15) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)98 podczas swojego 1344 posiedzenia w dniu 24 kwietnia 2019 r.,
- **Chim i Przywieczerski** (skargi nr 36661/07 i 38433/07) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)160 podczas swojego 1351bis posiedzenia w dniu 10 lipca 2019 r.,
- **Wizerkaniuk p. Polsce** (skarga nr 18990/05) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)198 podczas swojego 1352 posiedzenia w dniu 4 września 2019 r.,
- **Frasik p. Polsce** (skarga nr 22933/02) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)199 podczas swojego 1352 posiedzenia w dniu 4 września 2019 r.,
- **Korzeniak p. Polsce** (skarga nr 56134/08) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)200 podczas swojego 1352 posiedzenia w dniu 4 września 2019 r.,
- **Matek p. Polsce** (skarga nr 9919/11) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)223 podczas swojego 1355 posiedzenia w dniu 25 września 2019 r.,
- **Walasek p. Poland** (skarga nr 33946/15) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)260 podczas swojego 1357 posiedzenia w dniu 16 października 2019 r.,
- **Szafrański p. Polsce** (skarga nr 17249/12) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)261 podczas swojego 1357 posiedzenia w dniu 16 października 2019 r.,
- **Jurasz p. Polsce** (skarga nr 48327/09) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)277 podczas swojego 1358 posiedzenia w dniu 23 października 2019 r.,
- **Witkowski p. Polsce** (skarga nr 21497/14) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)278 podczas swojego 1358 posiedzenia w dniu 23 października 2019 r.,
- **Kurkowski p. Polsce** (skarga nr 36228/06) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)279 podczas swojego 1358 posiedzenia w dniu 23 października 2019 r.,
- **Sepczyński p. Polsce** (skarga nr 78352/14) – KM przyjął rezolucję końcową CM/ResDH(2019)305 podczas swojego 1360 posiedzenia w dniu 13 listopada 2019 r.

W kontekście powyższych informacji należy dodać, że ze względu na fakt, iż rezolucje końcowe przyjmowane przez KM stanowią najczęściej lakoniczne, techniczne dokumenty sprowadzające się do stwierdzenia, że państwo przedsięwzięło wszelkie wymagane środki w celu wykonania określonego wyroku, czy też grupy wyroków ETPCz, w związku z czym KM zamyka swój nadzór nad wykonaniem tego wyroku, dołączając raport z wykonania, nie ma potrzeby dołączania do Raportu tekstów poszczególnych rezolucji (o treści j.w.). Jednakże, jak już wspomniano, pełna treść wszystkich raportów z wykonania przedstawionych przez rząd Komitetowi Ministrów w okresie sprawozdawczym, została dołączona do niniejszego Raportu w postaci Załącznika C.

IV. Decyzje Komitetu Ministrów wydane w 2019 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków Trybunału w sprawach polskich

W okresie sprawozdawczym Komitet Ministrów RE przyjął 4 decyzje, w których ocenił stan wykonania wyroków w następujących polskich sprawach/grupach spraw: sprawa *P. i S.*, sprawy *Tysiąc* i *R.R.*, grupa spraw *Al Nashiri* i *Abu Zubaydah* oraz sprawa *Grabowski*. Treść tych decyzji została przedstawiona w całości poniżej.

• Decyzja z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie ***P. i S. p. Polsce*** (CM/Del/Dec(2019)1340/H46-13), w której delegaci do KM:

1. *przypominają, że przedmiotowa sprawa dotyczy niezapewnienia przez władze dostępu do rzetelnej informacji odnośnie do warunków i procedur pozwalających kobietom i dziewczętom, włączając w to ofiary gwałtu, uzyskać skuteczny dostęp do legalnej aborcji;*

2. *wyrazili poważne zaniepokojenie, iż po ponad sześciu latach od uprawomocnienia się wyroku nie zostały przyjęte środki mające na celu zapewnienie dostępu do legalnej aborcji na terenie całej Polski;*

3. *nalegają, aby władze krajowe wprowadziły jasne i skuteczne procedury, na przykład w postaci wytycznych dla wszystkich szpitali, zapewniające kobietom starającym się o legalną aborcję odpowiednią informację na temat działań, jakie powinny podjąć, także w przypadku gdy lekarz odmówi przeprowadzenia zabiegu powołując się na klauzulę sumienia;*

4. *odnotowują informacje przekazane przez władze, że w przypadku powołania się przez lekarza na klauzulę sumienia to szpital jest zobowiązany do skierowania kobiety do innej placówki, która zapewni wykonanie świadczenia; wezwali władze do włączenia tego zobowiązania do prawodawstwa wtórnego oraz do zapewnienia, że przypadki powoływania się na klauzulę sumienia oraz wywiązywanie się z obowiązku kierowania [pacjentek do innych placówek] są skutecznie monitorowane;*

5. *nalegają, aby władze krajowe podjęły działania w celu zapewnienia, aby podmioty świadczące usługi medyczne wywiązywały się ze swoich zobowiązań, wynikających z umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie zabiegu legalnej aborcji; proszą władze o przedstawienie Komitetowi informacji na temat dostępności legalnej aborcji na terenie całego kraju;*

6. *wzywają władze krajowe do przyjęcia środków wzmacniających skuteczną realizację istniejących mechanizmów ochrony poufności danych pacjentów oraz do zapewnienia odpowiedniego traktowania nieletnich starających się o legalną aborcję, na przykład poprzez wytyczne i szkolenia skierowane do personelu medycznego;*

7. *zachęcają władze do ścisłej współpracy z Sekretariatem w celu wykonania przedmiotowego wyroku i zdecydowali o powrocie do rozpatrywania przedmiotowej sprawy najpóźniej na posiedzeniu KM-DH w marcu 2020 r.*

- Decyzja z dnia 14 marca 2019 r. w sprawach **Tysic p. Polsce** i **R.R. p. Polsce** (CM/Del/Dec(2019)1340/H46-31), w której delegaci do KM:

1. *przypomnieli, że przedmiotowe sprawy dotyczą nieodpowiednich ram prawnych pozwalających kobietom na skuteczne skorzystanie z prawa, zagwarantowanego krajowym ustawodawstwem, do aborcji z uwagi na zdrowie matki lub płodu w sytuacji, gdzie lekarz nie zgadza się, że takie przesłanki występują (Tysic), lub że jest uzasadnienie dla przeprowadzenia badań prenatalnych niezbędnych do ich oceny (R.R.);*

2. *podkreślają wag umożliwienia kobietom w cizy skutecznego podwazenia takich decyzji lekarzy oraz szybkiego wydania decyzji w sprawie ich sprzeciwu, mając na uwadze, iż czas ma kluczowe znaczenie dla kobiet rozważających legalną aborcj;*

3. *odnotowują, że procedura sprzeciwu, wprowadzona w odpowiedzi na wyrok w sprawie Tysic, jest rzadko używana i że jest krytykowana przez społeczeństwo obywatelskie oraz polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich z uwagi na jej niepotrzebnie skomplikowane wymagania proceduralne i brak gwarancji wydania szybkiej decyzji;*

4. *przypominając dalej, że podczas ostatniego badania tych spraw we wrześniu 2014 r. (1208 posiedzenie KM-DH) władze zobowiązały się do nowelizacji prawa w celu uproszczenia i przyspieszenia procedury sprzeciwu, usilnie nawouj je do przyjęcia niezbędnych reform bez dalszej zwłoki i do przekazania informacji na temat postępów w tej kwestii do końca czerwca 2019 r.;*

5. *zachęcają władze do ściszej współpracy z Sekretariatem w celu wykonania przedmiotowych wyroków;*

6. *odnotowując brak postępów w przyjęciu niezbędnych reform od 2014 r., zadecydowali o przeniesieniu tych spraw do procedury wzmocnionego nadzoru oraz o powrocie do ich rozpatrywania najpóźniej na posiedzeniu KM-DH w marcu 2020 r.*

- Decyzja z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawach **Al Nashiri p. Polsce** i **Abu Zubaydah p. Polsce** (CM/Del/Dec(2019)1348/H46-18), w której delegaci do KM:

1. *przypominają, że w przedmiotowych wyrokach Trybunał potwierdzi odpowiedzialnośc Polski na podstawie Konwencji z powodu jej wiedzy o i zaangażowania w implementacj programu CIA „High-Value Detainees” (HVD, „szczególnie ważnych więzniów”) i stwierdzi poważne naruszenia szeregu praw chronionych Konwencj przez Polsk w kontekście operacji „nadzwyczajnego wydawania” („extraordinary rendition”), które umożliwiły CIA nielegalne sprowadzenie skarżących pod jurysdykcj Stanów Zjednoczonych;*

W odniesieniu do srodkw indywidualnych

2. *przypominają dalej, że skutki naruszeń Konwencji nie zostały wobec skarżących naprawione, ponieważ pan Al Nashiri w dalszym ciągu podlega ryzyku rażącej odmowy sprawiedliwości w postępowaniu przed komisją wojskową oraz ryzyku zastosowania kary śmierci, a pan Abu Zubaydah w dalszym ciągu poddany jest rażącej odmowie sprawiedliwości z powodu jego „aresztu na czas nieoznaczony” („indefinite detention”) bez postawieniu zarzutów od 2002 r.;*
3. *odnotowują z głębokim żalem, że pomimo powtarzanych przez Komitet wezwań, nie zostały przedstawione informacje na temat dalszych działań polskich władz, po ich spotkaniu z przedstawicielami Stanów Zjednoczonych w dniu 5 czerwca 2017 r., w celu uzyskania gwarancji dyplomatycznych, iż pan Al Nashiri nie będzie poddany karze śmierci, a obaj skarżący nie będą w dalszym ciągu poddawani rażącej odmowie sprawiedliwości;*
4. *w konsekwencji silnie nalegają, aby polskie władze przedsięwzięły nowe wysiłki na najwyższych szczeblach na rzecz wypełnienia ich zobowiązania z art. 46 Konwencji do zapewnienia aby skarżący nie byli w dalszym ciągu poddawani traktowaniu niezgodnemu z Konwencją oraz wezwali je do regularnego informowania Komitetu o podjętych krokach;*
5. *odnotowują z zainteresowaniem, że zakres krajowego śledztwa obejmuje również przestępstwo tortur i niehumanitarnego i poniżającego traktowania, opisane w art. 123 § 2 Kodeksu karnego oraz zapewnienia władz, że nie ma ryzyka, iż przestępstwa objęte śledztwem ulegną przedawnieniu;*
6. *odnotowują jednak z głębokim żalem, że nadal nie ma widocznych postępów w krajowym śledztwie, pomimo że toczy się od ponad 11 lat; przypominają w tym zakresie kluczową wagę zakończenia tego śledztwa w sprawie ustalonych poważnych naruszeń praw człowieka, w szczególności tortur i niepotwierdzonego zatrzymania, a także w sprawie pytań odnośnie do legalności i zasadności decyzji podjętych przez funkcjonariuszy państwa polskiego, jak i działań, w które zaangażowane były służby specjalne i wywiadowcze w ramach wdrażania programu HVD CIA na terytorium Polski;*
7. *nalegają po raz kolejny na władze o zwiększenie ich wysiłków oraz, w razie potrzeby, o wzmocnienie dodatkowymi środkami prokuratury prowadzącej przedmiotowe sprawy, w celu zakończenia śledztwa w tej ważnej sprawie bez dalszej zwłoki; powtarzają swoje wezwanie do zainteresowanych państw członkowskich, aby udzieliły władzom polskim pomocy, o którą wystąpiły, w celu zakończenia śledztwa;*
8. *w tym kontekście zachęcają władze do refleksji nad tym, czy wybrane elementy informacji na temat śledztwa, w szczególności na temat jego zakresu i przybliżonych ram czasowych pozostałych czynności śledczych, mogą zostać upublicznione lub przynajmniej przekazane Komitetowi w sposób poufny;*
9. *przypominając, że Stany Zjednoczone mają status obserwatora przy Radzie Europy, powtarzają swój głęboki żal z powodu uporczywej odmowy wobec [polskich] wniosków w zakresie uzyskania gwarancji dyplomatycznych i pomocy prawnej oraz braku jakiegokolwiek innego ekwiwalentnego działania, w szczególności iż obecna sytuacja skarżących jest*

wynikiem nielegalnej operacji „nadzwyczajnego wydawania” [ich], zorganizowanej przez CIA na polskim terytorium, i usilnie nalegają ponownie na władze Stanów Zjednoczonych, aby zapewniły niezbędne gwarancje i pomoc lub podjęły inne, równoważne środki;

10. zapraszają Sekretarza Generalnego do przekazania niniejszej decyzji Stałemu Obserwatorowi Stanów Zjednoczonych przy Radzie Europy;

W odniesieniu do środków generalnych

11. z głębokim żalem przyjmują brak postępów w przyjmowaniu niezbędnych środków generalnych i wzywają władze do zintensyfikowania bez dalszej zwłoki prac nad wprowadzeniem środków mających na celu wzmocnienie nadzoru nad służbami specjalnymi i do zapewnienia niezakłóconej komunikacji i wymiany dokumentów z Trybunałem oraz do poinformowania Komitetu o konkretnych rezultatach;

12. uznają, że w celu uniknięcia podobnych nadużyć i poważnych naruszeń praw człowieka w przyszłości, konieczne jest podjęcie rzeczywistych wysiłków w celu ustalenia prawdy w zakresie tego, co się stało i w jaki sposób; odnotowują w tym kontekście wagę zapewnienia, aby jakakolwiek przyszła współpraca międzynarodowa była zgodna z nadrzędnymi zobowiązaniami w przedmiocie praw człowieka wynikającymi z Konwencji;

13. odnotowują z głębokim żalem utrzymujący się brak jasnego sygnału od najwyższych władz do służb wywiadowczych i bezpieczeństwa o absolutnym braku akceptacji i zerowej tolerancji dla arbitralnego pozbawienia wolności, tortur i tajnych operacji wydawania; w tym kontekście zapraszają władze do przedstawienia szczegółów na temat przyjętych bądź planowanych środków w celu uznania roli i odpowiedzialności Polski za omawiane naruszenia praw człowieka;

14. w świetle braku konkretnych postępów w przyjęciu środków indywidualnych i generalnych, instruują Sekretariat, aby przygotował projekt rezolucji tymczasowej jeśli do 1 grudnia 2019 r. władze nie przestawią konkretnych informacji we wskazanym zakresie oraz decydują o powrocie do rozpatrywania przedmiotowych spraw na posiedzeniu KM-DH w marcu 2020 r.

• Decyzja z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie **Grabowski p. Polsce** (CM/Del/Dec(2019)1362/H46-17), w której delegaci do KM:

1. przypominają, że przedmiotowa sprawa dotyczy problemu przedłużania umieszczenia nieletniego w schronisku dla nieletnich bez właściwej decyzji sądu lub precyzyjnej podstawy prawnej oraz braku odpowiedniego środka odwoławczego, umożliwiającemu skarżącemu doprowadzenie do zbadania zgodności z prawem jego zatrzymania;

2. odnotowując osiągnięte do tej pory zachęcające rezultaty, mianowicie rozwój przez sądy praktyki przyjmowania indywidualnych decyzji w sprawie każdorazowego przedłużenia umieszczenia w schronisku dla nieletnich, tak jak wymaga tego wyrok Trybunału w

przedmiotowej sprawie, wyrażają żal, iż ponad cztery lata od uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie nie zostały przyjęte niezbędne zmiany legislacyjne;

3. silnie zachęcają władze krajowe do zakończenia bez zbędnej zwłoki procesu legislacyjnego w celu włączenia do ustawy o postępowaniach w sprawach nieletnich zapisów o obowiązkowym wydawaniu indywidualnych decyzji sądowych w sprawie każdorazowego przedłużenia umieszczenia w schronisku dla nieletnich oraz do przedstawienia Komitetowi zaktualizowanej informacji o postępach tego procesu przed końcem marca 2020 r.

V. Informacja na temat komunikacji wniesionych do Komitetu Ministrów RE przez uprawnione podmioty oraz udzielonych w związku z tymi komunikacjami odpowiedzi rządu

W okresie sprawozdawczym uprawnione podmioty, tj. organizacje pozarządowe oraz Rzecznik Praw Obywatelskich, wniosły do KM łącznie 8 komunikacji dotyczących stanu wykonania następujących wyroków wydanych w polskich sprawach: *Bistieva i inni p. Polsce*, *Burza p. Polsce*, *Grabowski p. Polsce*, *Milka p. Polsce* i *Dejnek p. Polsce*, *P. i S. p. Polsce* (2 komunikacje), *Parol p. Polsce* i *Adamkowski p. Polsce* oraz *Rutkowski i inni p. Polsce*. Komunikacje te zostały wymienione poniżej, natomiast ich pełne teksty, wraz z odpowiedziami rządu, dołączone zostały do niniejszego Raportu w postaci Załącznika F. Wszystkie komunikacje oraz odpowiedzi rządu są dostępne także na stronie KM oraz w bazie HUDOC-EXEC (w j. angielskim).

- Komunikacja otrzymana w dniu 8 lutego 2019 r. ws. wykonania wyroku **Grabowski p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (komunikacja i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)220);
- Komunikacja otrzymana w dniu 22 lutego 2019 r. ws. wykonania wyroku **P. i S. p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Centrum Praw Reprodukcyjnych i Federację na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny (komunikacja: dokument DH-DD(2019)235 i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)1492);
- Komunikacja otrzymana w dniu 6 marca 2019 r. ws. wykonania wyroku **P. i S. p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Rzecznika Praw Obywatelskich (komunikacja: dokument DH-DD(2019)283 i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)1493);
- Komunikacja otrzymana w dniu 26 sierpnia 2019 r. ws. wykonania wyroku **Bistieva i inni p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (komunikacja i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)931);
- Komunikacja otrzymana w dniu 26 sierpnia 2019 r. ws. wykonania wyroku **Burza p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (komunikacja i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)932);

- Komunikacja otrzymana w dniu 12 września 2019 r. ws. wykonania wyroku **Rutkowski i inni p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (komunikacja i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)1081);
- Komunikacja otrzymana 13 września 2019 r. ws. wykonania wyroków **Parol p. Polsce** oraz **Adamkowski p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (komunikacja i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)1066);
- Komunikacja otrzymana w dniu 18 września 2019 r. ws. wykonania wyroków **Milka p. Polsce** oraz **Dejnek p. Polsce**, przesłana do Komitetu Ministrów RE przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (komunikacja i odpowiedź: dokument DH-DD(2019)1097).

VI. Działalność międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 2019 r.

Międzyresortowy Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który zajmuje się między innymi wypracowywaniem strategii wykonywania wyroków Trybunału, w okresie sprawozdawczym spotkał się czterokrotnie na posiedzeniach plenarnych (w dniach 21 marca, 12 czerwca, 30 września i 10 grudnia). Ponadto odbyło się sześć posiedzeń grup roboczych Zespołu:

- w dniu 20 lutego 2019 r. - ws. wykonania wyroku *Wcisło i Cabaj p. Polsce*, omówienia nowych podobnych skarg oraz wykonania środków generalnych w grupie *Beller*,
- w dniach 11 lipca i 11 października 2019 r. - ws. wykonania wyroku *Kanciał p. Polsce*,
- w dniu 5 września 2019 r. - ws. omówienia kwestii związanych ze sprawami i wyrokami dotyczącymi przewlekłości administracyjnych,
- w dniu 22 października 2019 r. - specjalne posiedzenie grupy z udziałem przedstawicieli resortów i instytucji w związku z wizytą Pełnomocnika Rządu Republiki Armenii przed ETPCz w MSZ,
- w dniu 21 listopada 2019 r. - ws. wykonania wyroku *Pugżlys p. Polsce*, wyroków *Milka p. Polsce* i *Dejnek p. Polsce* oraz wyroków *Mariusz Lewandowski p. Polsce* i *Słomka p. Polsce*.

Dodatkowo Zespół pracował na bieżąco, wymieniając korespondencję i prowadząc uzgodnienia robocze w poszczególnych sprawach znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem KM.

Szczegółowe sprawozdania z posiedzeń plenarnych dostępne są na stronie internetowej MSZ, dołączone są również do niniejszego Raportu, jako Załącznik D.

Grudniowe posiedzenie Zespołu, podobnie jak w ubiegłych latach, było posiedzeniem podsumowującym oraz miało rozszerzoną formułę. Oprócz stałych członków (przedstawicieli poszczególnych resortów, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej) i uczestników posiedzeń Zespołu, tj. przedstawicieli sądów najwyższych, Krajowej Rady Sądownictwa, Prokuratury Krajowej, Kancelarii Sejmu i Senatu, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka i Rządowego Centrum Legislacji, do udziału w nim zaproszeni zostali, między innymi, przedstawiciele Kancelarii Prezydenta RP, Najwyższej Izby Kontroli, Rady Legislacyjnej oraz przedstawiciele

społeczeństwa obywatelskiego (Amnesty International, Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Instytut na rzecz Kultury Prawnej *Ordo Iuris*, Instytut na rzecz Państwa i Prawa) i przedstawiciele zawodów prawniczych z Krajowej Rady Radców Prawnych i Naczelnej Rady Adwokackiej. Zaproszenie na posiedzenie Zespołu otrzymali również Przewodniczący Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP. Większość zaproszonych gości wzięła udział w posiedzeniu Zespołu (lista uczestników stanowi załącznik do sprawozdania z posiedzenia Zespołu w dniu 10 grudnia 2019 r., zob. Załącznik D). Taka rozszerzona formuła posiedzenia wprowadzona została w celu wspólnej refleksji nad najważniejszymi zagadnieniami dotyczącymi egzekucji wyroków Trybunału oraz nad priorytetami działania na przyszłość.

VII. Informacja na temat posiedzenia Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP

W dniu 26 czerwca 2019 r. odbyło się posiedzenie Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP, którego przedmiotem była m.in. dyskusja nad *Raportem z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2017 r.* oraz *Raportem z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2018 r.* W posiedzeniu Komisji uczestniczył Podsekretarz stanu w MSZ, pan Piotr Wawrzyk, któremu towarzyszyli Pełnomocnik oraz jego Zastępca ds. koordynacji wykonywania orzeczeń. Minister Piotr Wawrzyk skupił się na przedstawieniu członkom Komisji oraz obecnym na posiedzeniu gościom - przedstawicielom administracji publicznej z Ministerstwa Zdrowia oraz przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, informacji dotyczących przede wszystkim Raportu za 2018 r., jako najbardziej aktualnego.

W swoim wystąpieniu Minister Wawrzyk podkreślił, że proces wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce jest procesem kompleksowym, wymagającym udziału wielu podmiotów, w tym Ministerstwa Spraw Zagranicznych jako podmiotu koordynującego, nadzorującego i eksperckiego oraz innych podmiotów władzy publicznej, jako tych, które są bezpośrednio odpowiedzialne za naruszenia stwierdzone w wyrokach Trybunału i następnie za efektywne wdrożenie tych orzeczeń. Zaznaczył również, że wykonywanie wyroków ETPCz wymaga ścisłej współpracy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. Minister Wawrzyk podkreślił, że dzięki wyteżonej pracy na koniec 2018 r. liczba orzeczeń wydanych przeciwko Polsce, których wykonywanie znajdowało się w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy, spadła do 100. Polska znalazła się poza pierwszą dziesiątką krajów, które mają najwyższy wskaźnik liczby wyroków będących w wykonywaniu.

VIII. Informacja na temat posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP

W dniu 9 lipca 2019 r. odbyło się posiedzenie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, którego przedmiotem była m.in. dyskusja nad *Raportem z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2018 r.*

W posiedzeniu tym uczestniczył Podsekretarz stanu w MSZ, pan Piotr Wawrzyk, któremu towarzyszyli Pełnomocnik oraz Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania orzeczeń. Minister Piotr Wawrzyk przedstawił Raport za 2018 r. członkom Komisji oraz obecnym na posiedzeniu gościom - przedstawicielom administracji publicznej z Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rzecznikowi Praw Obywatelskich i jego Zastępcy oraz przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Minister Wawrzyk zauważył, że Raport prezentuje działania zarówno Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jak i innych resortów w zakresie wykonywania orzeczeń, ale też w zakresie upowszechniania standardów ochrony praw człowieka, wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Tak jak podczas wystąpienia na posiedzeniu komisji sejmowej, podkreślił również, że kluczem do sukcesu w skutecznym wykonywaniu wyroków jest bardzo dobra współpraca między Ministerstwem Spraw Zagranicznych oraz innymi organami władzy publicznej. Skuteczne wykonywanie orzeczeń Trybunału możliwe jest wyłącznie przy ścisłej współpracy wszystkich organów władzy – tak władzy wykonawczej, ustawodawczej, jak i sądowniczej. Minister Wawrzyk podkreślił rolę parlamentu w procesie wykonywania wyroków, który może podejmować konkretne działania skierowane na implementację poszczególnych wyroków. Jako przykład obrazujący rolę parlamentu w tym procesie podał senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Zauważył, że przyjęcie wnioskowanej przez Senat RP nowelizacji pozwoliłoby na zamknięcie nadzoru nad wykonywaniem wyroku w sprawie *Grabowski p. Polsce*, a przede wszystkim przyczyniłoby się do usunięcia luki prawnej i wzmocnienia w Polsce ochrony osób małoletnich pozbawionych wolności. Na koniec Minister Wawrzyk przedstawił aktualne dane statystyczne w przedmiocie wykonywania wyroków ETPCz przez Polskę oraz dotyczące reprezentacji Polski przed Trybunałem.

IX. Informacja na temat działań Pełnomocnika mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę i przestrzeganie Konwencji

- **Funkcjonowanie Zarządzenia w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka po nowelizacji przeprowadzonej w 2015 r. wprowadzającej nowe zasady współpracy międzyinstytucjonalnej ws. wykonywania wyroków ETPCz**

Ministerstwo Spraw Zagranicznych monitoruje realizację obowiązków wynikających z Zarządzenia, a także realizuje wynikający z Zarządzenia obowiązek sprawozdawczy z działalności Zespołu.

Głównym celem nowelizacji Zarządzenia z 2015 r. było doprowadzenie do terminowego przygotowywania planów działań i raportów z wykonania poszczególnych wyroków Trybunału przez podmioty za to odpowiedzialne. W tym zakresie w 2019 r. podmiotami przygotowującymi te dokumenty, zgodnie z właściwością wynikającą z problematyki wyroków będących przedmiotem egzekucji, były Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz organy nadzorowane przez te resorty (w szczególności Prokuratura Krajowa, Komenda Główna Straży Granicznej i Komenda

Główna Policji). Współpracę z powyższymi resortami i instytucjami przy przygotowaniu planów działań i raportów z wykonania oraz innych informacji należy ocenić pozytywnie. Na szczególne odnotowanie zasługuje zwiększenie w 2019 r. wykorzystania możliwości zwołania grup roboczych dla omówienia konkretnego problemu – grupy były zwoływane zarówno na wnioski Pełnomocnika, jak i innych podmiotów, zainteresowanych dokładnym ustaleniem zakresu swoich zobowiązań wynikających z poszczególnych orzeczeń. Należy też podkreślić sprawną współpracę z Ministerstwem Zdrowia w związku z udziałem Podsekretarza stanu w tym ministerstwie w posiedzeniu KM w trakcie debaty nad sprawą *P. i S. p. Polsce*. Ponadto, tak samo jak w latach ubiegłych, pozytywnie należy ocenić dużą sprawność tłumaczenia wyroków ETPCz stwierdzających naruszenia w sprawach dotyczących Polski.

Generalnie bardzo pozytywnie należy też ocenić współpracę i dialog prowadzony w 2019 r. na forum Zespołu ds. ETPCz z udziałem wszystkich właściwych w sprawie wykonania wyroku organów władzy wykonawczej, ustawodawczej, sądowej, a także Rzecznika Praw Obywatelskich i Rządowego Centrum Legislacji. Tego typu dialog pozwala w sposób wszechstronny przeanalizować sposób wykonania poszczególnych wyroków i znacząco przyspiesza ten proces.

W zakresie trybu pracy Zespołu trzeba odnotować, że na mocy *Zarządzenia nr 152 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 września 2019 r. zmieniającego niektóre zarządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie organów pomocniczych Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów w zakresie obowiązków sprawozdawczych tych organów*, zostały wprowadzone zmiany do § 4b Zarządzenia w sprawie utworzenia Zespołu ds. ETPCz. Zmianie uległy terminy i zakres przedmiotowy sprawozdań przekazywanych Prezesowi Rady Ministrów przez Przewodniczącą Zespołu.

- **Badanie przez MSZ projektów aktów prawnych pod względem ich zgodności z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności**

W okresie sprawozdawczym kierowany przez Pełnomocnika Departament do spraw Postępowania przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka MSZ, a następnie, w wyniku zmiany struktury organizacyjnej resortu spraw zagranicznych w maju 2019 r. - Departament Prawno-Traktatowy MSZ, przeprowadził około 420 analiz aktów prawnych oraz stanowisk rządu do projektów parlamentarnych pod względem ich zgodności z Konwencją i orzecznictwem Trybunału. Uwagi zgłoszono do kilku projektów, a część z nich została następnie uwzględniona przez projektodawcę (np. w projekcie *ustawy o zmianie ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentysty*, projekcie *rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw praw człowieka* czy projekcie *Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2019-2021*). Należy jednak zauważyć, że większość otrzymywanych do zaopiniowania projektów nie dotyczy kwestii objętych przepisami Konwencji.

- **Informacja na temat kontynuacji inicjatywy polegającej na tłumaczeniu na język polski wyroków Trybunału wydanych w sprawach dotyczących innych państw**

W dniu 24 marca 2014 r. MSZ, Ministerstwo Sprawiedliwości, Trybunał Konstytucyjny i Naczelny Sąd Administracyjny podpisały porozumienie ws. tłumaczeń wyroków ETPCz wydanych w sprawach przeciwko innym państwom. Z dniem 31 sierpnia 2015 r. do

Porozumienia przystąpił Prokurator Generalny, który zobowiązał się do zapewnienia tłumaczenia na język polski, od dnia 1 stycznia 2016 r., po 10 orzeczeń rocznie.

Strony Porozumienia wspólnie dokonują wyboru orzeczeń Trybunału do tłumaczenia, a także przekazują sobie wzajemnie przetłumaczone orzeczenia celem udostępnienia na stronach internetowych oraz wykorzystywania w działalności upowszechniającej i szkoleniowej. Tłumaczenia są również przekazywane do bazy orzeczeń Trybunału HUDOC.

Do końca 2019 r. przetłumaczonych zostało 188 orzeczeń ETPCz w sprawach dotyczących innych państw (z tego 35 w 2019 r.). MSZ i MS kontynuowały też tłumaczenie streszczeń wyroków przygotowywanych przez Kancelarię Trybunału (w 2019 r. przetłumaczyły ich 25). Tłumaczenia są zamieszczane na stronach internetowych tłumaczących podmiotów, a następnie, po dodatkowych korektach, w bazie HUDOC.

W 2019 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych wspierało również inicjatywę Rzecznika Praw Obywatelskich, zakładającą tłumaczenie orzeczeń Trybunału przez organy samorządu adwokackiego i radcowskiego oraz wybrane kancelarie, udostępniając swój przegląd orzeczeń ETPCz, które nie zostały wybrane do tłumaczenia przez partnerów z Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury Krajowej.

- **Informacja na temat organizacji wizyt studyjnych i delegacji (secondmentów) do Rady Europy i Trybunału**

MSZ wsparło (organizacyjnie i poprzez zapewnienie noclegu) wizytę studyjną w Radzie Europy i Europejskim Trybunale Praw Człowieka zorganizowaną przez Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II w dniach 23-27 kwietnia 2019 r. W wizycie uczestniczyło troje laureatów Konkursu Jubileuszowego, zorganizowanego w 2018 r. przez Katedrę Praw Człowieka (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL) we współpracy z MSZ z okazji 25 rocznicy przystąpienia przez Polskę do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Udział wzięli również ich opiekun, pracownik naukowy uczelni. Laureaci konkursu wraz z opiekunem mogli obserwować rozprawę przed Wielką Izbą Trybunału. Odbyli ponadto cykl spotkań z przedstawicielami Kancelarii Trybunału oraz Sekretariatu Rady Europy. Były one poświęcone merytorycznym zagadnieniom związanym z funkcjonowaniem i orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz działalnością Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Sekretariacie RE, Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), organów monitoringowych Europejskiej Karty Społecznej, a także Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Zapoznali się także z zagadnieniami dotyczącymi bieżącej działalności Komitetu Ministrów RE i wyzwań stojących przed Radą Europy z perspektywy Stałego Przedstawicielstwa RP przy Radzie Europy w Strasburgu.

Dzięki staraniu MSZ w 2019 r. Rada Europy sfinansowała udział dwóch aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w dorocznej konferencji Europejskiego Programu Edukacji w zakresie Praw Człowieka dla Prawników (Programu HELP), która miała miejsce w dniach 4-5 lipca 2019 r. w Strasburgu. W wyjeździe do Rady Europy udział wzięli dwaj laureaci VII Konkursu Krasomówczego dla Aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, zorganizowanego w 2018 r. Konkurs ten uwzględniał tematykę Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i był

objęty honorowym patronatem Ministra Spraw Zagranicznych w ramach obchodów 25 rocznicy przystąpienia przez Polskę do Konwencji.

- **Szkolenia i debaty**

W dniu 8 marca 2019 r. Pełnomocnik zorganizował wizytę studyjną w MSZ dla grupy studentów prawa z Koła Naukowego Prawa Międzynarodowego Publicznego i Ochrony Praw Człowieka na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W trakcie tej wizyty omówiono takie tematy jak rola, zadania i priorytety Ministerstwa Spraw Zagranicznych w odniesieniu do problematyki praw człowieka, w szczególności Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i podstawowych wolności, oraz zaprezentowano proces skargowy i wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle doświadczeń MSZ. Studenci zapoznali się także m.in. z zasadami aplikacji dyplomatyczno-konsularnej i perspektywami kariery zawodowej w MSZ dla prawników.

Podobną wizytę studyjną w MSZ Pełnomocnik zorganizował w dniu 14 czerwca 2019 r. dla studentów z Koła Naukowego Prawa Międzynarodowego i Praw Człowieka Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W spotkaniu obok pracowników MSZ uczestniczył także gość naukowy z Poznańskiego Centrum Praw Człowieka Polskiej Akademii Nauk. Omówiono takie tematy jak system skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zasady wykonywania wyroków ETPCz, rola pełnomocnika procesowego przed ETPCz oraz możliwości składania skargi indywidualnej do Komitetu Praw Człowieka ONZ i innych komitetów/grup roboczych działających w systemie ONZ.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych wsparło również udział czterech studentów Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego w finale konkursu Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa (ELSA) w formule rozprawy sądowej przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (moot court), odbywającego się w siedzibie Trybunału w Strasburgu w dniach 15-18 kwietnia 2020 r. Polscy studenci zakwalifikowali się jako jedna z 20 drużyn z państw europejskich (spośród 106 biorących udział we wcześniejszym etapie).

W dniach 25-26 września 2019 r. przedstawiciel Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ uczestniczył na zaproszenie Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji w naradzie służbowej Policji poświęconej problematyce zwalczania przestępstw z nienawiści. Wygłosił wykład szkoleniowy pt. *Strasburski mechanizm ochrony praw człowieka – wprowadzenie do systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Omówienie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących przestępstw z nienawiści*. W trakcie szkolenia przedstawiciel MSZ przedstawił podstawowe informacje historyczne i najważniejsze zasady systemu Konwencji. Wskazał na ciężący na państwie obowiązek proceduralny zapewnienia skutecznego śledztwa i zakazu dyskryminacji w przypadku czynów z nienawiści stanowiących naruszenie prawa do życia (art. 2 Konwencji), zakazu tortur (art. 3 Konwencji) oraz prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8 Konwencji). Omówił też przykłady ilustrujące podejście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do przypadków nadużycia wolności wyrażania opinii przez wypowiedzi o charakterze rasistowskim i mowy nienawiści (art. 10 i 17 Konwencji). W trakcie narady przypomniane zostały także zalecenia Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) wydane wobec Policji w 2015 r. W 2018 r. ECRI wydała pozytywną ocenę

realizacji przez Policję zalecenia dotyczącego zwalczania podżegania do rasizmu w Internecie, co nastąpiło dzięki powołaniu koordynatorów ds. zwalczania przestępstw na tle nienawiści w Internecie w komendach wojewódzkich/stołecznej Policji oraz krajowego koordynatora w Biurze do Walki z Cyberprzestępczością KGP. Przedstawiciel MSZ podkreślił jednak konieczność przekazania ECRI informacji na temat efektów tej inicjatywy w ramach zbliżającej się procedury monitoringowej wobec Polski.

W dniu 5 listopada 2019 r. Pełnomocnik wziął udział w Debacie Helsińskiej nt. wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zorganizowanej przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (HFPC). W debacie uczestniczyli ponadto dr Katarzyna Wiśniewska i pani Dominika Bychawska-Siniarska z HFPC, prof. Ewa Łętowska, była Rzecznik Praw Obywatelskich oraz sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku, dr Andrew Drzemczewski, były pracownik Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, oraz pani Anne-Katrin Speck z European Implementation Network. Pełnomocnik omówił najważniejsze zasady dotyczące wykonywania wyroków Trybunału i rozwiązania instytucjonalne wdrożone w Polsce w celu usprawnienia procesu egzekucji oraz uczestniczył w dyskusji na temat najważniejszych orzeczeń wymagających wykonania przez Polskę.

X. Sprawy dotyczące wyborów i wyznaczenia osób na stanowiska w Europejskim Trybunale Praw Człowieka i w Radzie Europy

W 2019 r. Trybunał przedłużył o dwa lata kadencję obecnych sędziów *ad hoc* Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z ramienia Polski. Stosownie do wprowadzonej zmiany ważność list aktualnie przedstawionych przez państwa, w tym Polskę, uległa wydłużeniu do 18 czerwca 2022 r. (zamiast 18 czerwca 2020 r.). Do pełnienia funkcji sędziego *ad hoc* Polska wskazała w 2018 r. następujące osoby: prof. dr hab. Michała Balcerzaka, prof. dr hab. Elżbietę Karską, prof. dr hab. Michała Kowalskiego oraz prof. dr hab. Janusza Symonidesa.

W dniu 13 lutego 2019 r. Komitet Delegatów Ministrów Rady Europy podjął decyzję dotyczącą wyboru prof. dr hab. Marii Gintowt-Jankowicz na drugą kadencję w Doradczym Zespole Ekspertów ds. kandydatów na sędziów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (tzw. „Panelu Doradczym”). Drugi mandat będzie obejmował okres od dnia 30 marca 2019 r. do dnia 30 marca 2021 r.

XI. Wizyta studyjna w Polsce przedstawicieli Biura Prokuratury Autonomicznej Republiki Krymu z siedzibą w Kijowie

W dniach 11-13 czerwca 2019 r. w Warszawie miała miejsce wizyta studyjna przedstawicieli Biura Prokuratury Autonomicznej Republiki Krymu z siedzibą w Kijowie, zorganizowana i sfinansowana przez TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange) w Komisji Europejskiej. Celem wizyty było poznanie polskiego systemu współpracy i komunikowania się z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka oraz organizacji współpracy wewnątrz administracji rządowej przy wypracowywaniu stanowisk przed Trybunałem i Komitetem Ministrów RE. Poznanie dobrych praktyk innego państwa w ww. dziedzinach było

potrzebne pracownikom Biura Prokuratury Autonomicznej Republiki Krymu z uwagi na ich zaangażowanie w toczące się przed Trybunałem i innymi organami międzynarodowymi sprawy dotyczące aneksji Krymu przez Federację Rosyjską.

W trakcie wizyty przedstawiciele Biura Prokuratury Autonomicznej Republiki Krymu spotkali z Pełnomocnikiem MSZ i jego zastępczyniami, a także z przedstawicielami Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury Krajowej. Ponadto, w dniu 12 czerwca 2019 r. członkowie delegacji wzięli udział w posiedzeniu Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

XII. Wizyta studyjna w Polsce przedstawicieli Biura Pełnomocnika Rządu Republiki Armenii przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

Na prośbę Sekretariatu Rady Europy w dniach 21-22 października 2019 r. w Warszawie miała miejsce wizyta studyjna przedstawicieli Biura Pełnomocnika Rządu Republiki Armenii przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, realizowana w ramach projektu wdrażanego przez Sekretariat RE w Armenii pod nazwą „Wsparcie reformy wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i harmonizacja stosowania standardów europejskich” (finansowany przez UE w ramach jej Partnerstwa na rzecz Dobrego Zarządzania z RE). Celem wizyty w Warszawie było zapoznanie się przedstawicieli Biura Pełnomocnika z organizacją pracy i zadaniami polskiego Pełnomocnika przed Trybunałem oraz poznanie polskiego modelu współpracy w zakresie wypracowania stanowiska rządu w sprawach toczących się przed Trybunałem oraz znajdujących się w procesie wykonywania.

W skład delegacji armeńskiej weszli przedstawiciele Biura Pełnomocnika Rządu Republiki Armenii przed Trybunałem (umiejscowionego w Armenii w Kancelarii Premiera), przedstawiciel Sądu Kasacyjnego (dyrektor Biura Analiz Prawnych), Ministerstwa Sprawiedliwości (dyrektor Departamentu Planowania Strategicznego) oraz Prokuratury Krajowej (zastępca dyrektora Departamentu Nadzoru Organizacyjnego i Wsparcia Prawnego), a także dwie przedstawicielki Sekretariatu Rady Europy.

W ramach tej wizyty, w dniu 22 października 2019 r. odbyło się specjalne posiedzenie grupy roboczej Zespołu z udziałem przedstawicieli resortów i instytucji zaangażowanych w wykonywanie orzeczeń Trybunału, które mogły się okazać pomocne delegacji armeńskiej z punktu widzenia przedmiotu ich spraw znajdujących się przed Trybunałem oraz w procesie wykonywania. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej, Komendy Głównej Policji, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Trybunału Konstytucyjnego, Najwyższego Sądu Administracyjnego, Kancelarii Sejmu RP oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Celem posiedzenia było zaprezentowanie delegacji armeńskiej polskiego modelu współpracy w sprawach związanych z Trybunałem oraz przedstawienie swoich doświadczeń w tym zakresie.

Przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Komendy Głównej Policji, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaprezentowali członkom delegacji armeńskiej rolę orzecznictwa Trybunału w ich codziennej pracy oraz sposób współpracy z Pełnomocnikiem MSZ w ramach Zespołu, a przedstawiciel Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawił także ocenę roli Zespołu jako platformy wymiany poglądów,

wskazał też na pewne rodzaje spraw, które w ocenie Biura wymagają dalszej pracy w celu pełnego ich wykonania.

Ponadto członkowie delegacji Armenii odbyli indywidualne spotkania z pracownikami Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ, zajmującymi się procesem skargowym przed Trybunałem oraz koordynacją wykonywania orzeczeń, oraz przedstawicielami Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury Krajowej, a także Sądu Najwyższego.

XIII. Informacja na temat wizyty krajowej w Polsce Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, pani Dunji Mijatović

W dniach 11-15 marca 2019 r. Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, pani Dunja Mijatović, odbyła swoją pierwszą oficjalną wizytę okresową w Polsce. Była to standardowa wizyta okresowa, jaką Komisarz Praw Człowieka RE składa we wszystkich państwach członkowskich Rady Europy celem zbadania aktualnego stanu przestrzegania praw człowieka. Poprzednia wizyta Komisarza w Polsce miała miejsce 2016 r. Po każdej wizycie ukazuje się raport, zawierający zalecenia dla władz w zakresie przestrzegania praw człowieka.

Podczas wizyty Komisarz odbyła spotkania z przedstawicielami administracji rządowej (Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Pełnomocnik Rządu ds. Społeczeństwa Obywatelskiego i Równego Traktowania, Komendant Główny Policji) oraz Kancelarii Prezydenta RP. Komisarz spotkała się również z Pierwszą Prezes Sądu Najwyższego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych i stowarzyszeń reprezentujących sędziów i prokuratorów. Odbyła ponadto wizytę terenową w Gdańsku.

W Raporcie z wizyty pani Komisarz zawarła szereg ocen oraz rekomendacji dotyczących zagadnień związanych z dwiema grupami zagadnień: niezależność sądownictwa i prokuratury oraz prawa kobiet, równość płci i przemoc domowa. Polskie władze skorzystały z przysługującej możliwości ustosunkowania się do Raportu i przygotowały oficjalną i obszerną merytoryczną odpowiedź, która została opublikowana wraz z Raportem z wizyty.

XIV. Organizacja XIII Seminarium Warszawskiego

XIII Seminarium Warszawskie odbyło się w dniu 19 listopada 2019 r. na Zamku Królewskim w Warszawie. Z uwagi na przypadającą w 2019 r. roku 30 rocznicę przyjęcia Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka seminarium zostało poświęcone tematowi „Praw dziecka w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka”. Seminarium zostało zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Rzecznikiem Praw Dziecka, panem Mikołajem Pawlakiem.

Gościem honorowym seminarium była pani sędzia Ksenija Turković, Przewodnicząca Pierwszej Sekcji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W seminarium wzięli ponadto udział w charakterze prelegentów m.in.: pan Marcin Przydacz, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, pan Michał Wójcik, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, pan Mikołaj Pawlak, Rzecznik Praw Dziecka, pani Elisabeth Dahlin, Rzecznik Praw Dziecka Królestwa Szwecji, pan Abel Campos, Kanclerz Pierwszej Sekcji Europejskiego

Trybunału Praw Człowieka, przedstawiciele Rady Europy i Stałego Biura Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego, a także uczelni wyższych i polskich służb konsularnych.

Seminarium Warszawskie cieszyło się dużym zainteresowaniem. Uczestniczyło w nim ponad 200 osób, w tym przedstawiciele polskiego parlamentu, organów administracji rządowej, wymiaru sprawiedliwości (sędziowie, prokuratorzy), polskich służb konsularnych, środowisk naukowych i prawniczych, organizacji pozarządowych i szkół, a także przedstawiciele korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Polsce oraz goście z zagranicy, reprezentujący administrację państwową innych państw.

Zaproszeni mówcy zaprezentowali najważniejsze dokumenty oraz toczące się obecnie prace i dyskusje na temat praw dziecka na forum międzynarodowym. Większość prelegentów była zgodna, że istnieje potrzeba dalszych działań, zarówno na poziomie państw, jak i organizacji międzynarodowych, w celu poszukiwania odpowiedzi na liczne wyzwania dotyczące praw dzieci. Najczęściej wskazywano potrzebę zapewnienia dzieciom prawa do życia w rodzinie, a także prawa do poszanowania życia i bezpieczeństwa (w kontekście m.in. przemocy seksualnej, pornografii, pedofilii, w tym w internecie). Wskazywano również na bogate orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące prawa dziecka do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji). W tym kontekście przypomniano także istotne znaczenie *Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę* („Konwencji Haskiej”). Zwrócono uwagę na rolę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który w swym orzecznictwie stara się wspierać realizację Konwencji o prawach dziecka, Konwencji Haskiej, a także wyspecjalizowanych konwencji Rady Europy dotyczących praw dziecka. Wskazywano też na duży walor zaleceń Komitetu Ministrów Rady Europy, jako instrumentów wspierających realizację wiążących prawnie konwencji oraz ujednolicających praktykę państw w tym zakresie, w szczególności w odniesieniu do nowych wyzwań.

XV. Działalność Pełnomocnika w odniesieniu do procesu reformy Trybunału i systemu Konwencji oraz w pracach komitetów i grup roboczych Rady Europy z zakresu praw człowieka

1. Działalność Pełnomocnika w odniesieniu do procesu reformy Trybunału i systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

W 2019 r. Pełnomocnik uczestniczył w opracowaniu przez Komitet Zarządzający Praw Człowieka (CDDH) Rady Europy raportu zawierającego ewaluację tzw. „procesu Interlaken”, czyli procesu reformy systemu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, toczącego się od 2010 r.

Proces Interlaken miał na celu zapewnienie skutecznego funkcjonowania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w obliczu ogromnego napływu skarg i rosnących zaległości. W 2010 r., na początku tego procesu, liczba skarg zaległych w Trybunale doszła do 140 tysięcy, a w 2011 r. osiągnęła rekordowy poziom 160 tysięcy. W ramach procesu reformy opracowano dwa protokoły (nr 15 i 16) do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, przyjęto pięć deklaracji na konferencjach wysokiego szczebla Rady Europy – w Interlaken

(2010 r.), Izmirze (2011 r.), Brighton (2012 r.), Brukseli (2015 r.) i w Kopenhadze (2018 r.), a w 2016 r. sfinalizowano raport CDDH nt. długoterminowej przyszłości systemu Konwencji.

W raporcie ewaluacyjnym CDDH przypomina, że ogólnie podzielana jest opinia o roli systemu Konwencji dla Europy. Przypomina o wkładzie systemu Konwencji do ochrony i promocji praw człowieka i rządów prawa, zachowania bezpieczeństwa demokratycznego i poprawy dobrego rządzenia na kontynencie europejskim. Wskazuje też na potwierdzone przez państwa wsparcie dla zasady skargi indywidualnej do Trybunału.

W raporcie ocenia się, że proces Interlaken, wsparty wejściem w życie Protokołu nr 14 do Konwencji, doprowadził do znacznego postępu, jeśli chodzi o zdolność systemu Konwencji do odpowiadania na istniejące wyzwania. Stwierdza się zatem, że brak jest widocznej potrzeby dalszej poważnej rewizji systemu Konwencji. W opinii CDDH system Konwencji w swych aktualnych ramach jest w stanie odpowiadać na istniejące wyzwania. Przypomina się ponadto, że Protokół nr 15 Konwencji nie wszedł jeszcze w życie.

Raport odnotowuje też postęp, jaki się dokonał w zakresie podejmowania przez państwa działań na rzecz lepszej implementacji Konwencji na poziomie krajowym (zwiększenie dostępności informacji na temat standardów Konwencji poprzez tłumaczenie wyroków, ich streszczeń i materiałów informacyjnych, szkolenie dla zawodów prawniczych i organów stosowania prawa). W wielu państwach wdrożono też środki celem weryfikowania zgodności projektów ustawodawstwa z Konwencją. Pomimo tych działań wdrażanie Konwencji na poziomie państw w dalszym ciągu stanowi jedno z wyzwań. Konieczne jest kontynuowanie powyższych działań, a także tworzenie skutecznych krajowych środków odwoławczych umożliwiających usuwanie naruszeń Konwencji na poziomie krajowym (bez potrzeby skargi do Trybunału), a środki takie powinny funkcjonować zgodnie z zasadami Konwencji.

W odniesieniu do sytuacji Trybunału raport odnotowuje, że udało się zmniejszyć liczbę zwistych przed nim spraw, pomimo iż w dalszym ciągu napływają liczne nowe skargi. CDDH z zadowoleniem odnotowuje skuteczne wdrożenie przez Trybunał procedur filtrujących skargi oczywiście niedopuszczalne, a także stosowanie skuteczniejszych procedur rozpatrywania skarg, co do których istnieje ugruntowane orzecznictwo Trybunału (tzw. sprawy WECL/powtarzalne). Zauważa się także próby wdrażania przez Trybunał nowych rozwiązań proceduralnych w celu zwiększenia efektywności postępowań dotyczących pozostałych kategorii spraw. Znacząco zwiększona została też dostępność informacji dla skarżących (również w ich językach narodowych) na temat zakresu ochrony przewidzianego Konwencją, co umożliwi im podejmowanie bardziej świadomych decyzji na temat celowości złożenia skargi. Raport przypomina także, że w ramach procesu Interlaken uznano, że nie jest potrzebne wprowadzanie nowych rozwiązań proceduralnych do Konwencji. Dwa główne wyzwania stojące przed systemem Konwencji to wciąż licznie napływające skargi o charakterze powtarzalnym oraz duża zaległość w rozpatrywaniu przez Trybunał potencjalnie zasadnych skarg niemających charakteru powtarzalnego (tzw. „sprawy Izbowe”). To pierwsze wyzwanie wymaga bardziej skutecznego wykonywania przez państwa wyroków Trybunału i usuwanie przyczyn naruszeń Konwencji generujących liczne skargi – pod nadzorem Komitetu Ministrów RE, który powinien wspierać w tym państwa, również poprzez odpowiednie programy pomocy technicznej. W odniesieniu do drugiego wyzwania podkreśla się, że zmniejszanie zaległości spraw o charakterze nierепetytywnym nie powinno się dokonywać kosztem jakości postępowań i orzeczeń Trybunału. W tym kontekście wskazuje się na znaczenie zapewnienia Trybunałowi koniecznych zasobów do rozpatrywania tej grupy skarg.

Jednocześnie wskazuje się na potrzebę wypracowania przez CDDH propozycji mających na celu zagwarantowanie skuteczności rozpatrywania przez Trybunał skarg wynikających z sytuacji konfliktowych między państwami.

W celu zwiększenia autorytetu Trybunału poprzez zapewnienie jego niezależności i zachęcenie osób o najwyższym profilu do kandydowania na stanowisko sędziego, CDDH proponuje przyjęcie przez Komitet Ministrów RE deklaracji na temat ochrony byłych sędziów przed ukrytymi represjami po zakończeniu ich mandatu, zapewnienia im odpowiedniego zatrudnienia i uznania na poziomie krajowym okresu ich służby na stanowisku sędziego Trybunału.

Wskazuje też konieczność zagwarantowania ochrony przed represjami osób, które składają skargi do Trybunału.

W raporcie wspomina się także, że proces Interlaken doprowadził do przyjęcia przez państwa rozwiązań mających na celu zapewnienie szybkiego i skutecznego wykonywania wyroków Trybunału na poziomie krajowym. Doprowadził też do poprawy efektywności oraz przejrzystości nadzoru nad wykonywaniem wyroków przez Komitet Ministrów RE. Departament Wykonywania Wyroków ETPCz w Sekretariacie RE prowadził także programy współpracy i doradztwa mające ułatwić państwom rozwiązywanie skomplikowanych, strukturalnych problemów, stwierdzanych w wyrokach Trybunału. Potrzebne jest dalsze rozwijanie takich programów. W celu przewyższenia istniejących wciąż problemów związanych z wykonywaniem raport proponuje wzmocnienie przez państwa pozycji krajowego koordynatora ds. egzekucji wyroków. Należy też przyjmować nowe skoordynowane strategie działań na poziomie krajowym, a także rozwijać synergie między wszystkimi podmiotami, które powinny uczestniczyć w wykonaniu wyroku. Należy zachęcać sądownictwo i parlamenty krajowe do kontrybuowania do tego procesu. Potrzebne jest także zwiększanie świadomości po stronie właściwych podmiotów krajowych co do ich roli i obowiązków w procesie wykonywania. Pożądane byłoby też zwiększenie przejrzystości procesu nadzoru Komitetu Ministrów RE nad wykonywaniem wyroków Trybunału poprzez udostępnianie tłumaczeń jego decyzji. Niezbędne jest też stałe poprawianie metod pracy Komitetu, a także współpracy i wymiany informacji między władzami krajowymi a DWW.

Wreszcie raport CDDH podkreśla, że w ramach procesu Interlaken znacząco zwiększył się nacisk na dialog prowadzony z udziałem wszystkich zainteresowanych podmiotów. Tego typu podejście powinno mieć nadal miejsce w przyszłości, w szczególności wobec bardziej skomplikowanych sytuacji, w tym takich, w których dochodzi do braku woli politycznej.

Na podstawie raportu CDDH, a także wkładu Trybunału, Komitet Ministrów RE dokona w 2020 r. ewaluacji procesu Interlaken i przyjmie decyzje dotyczące ewentualnych dalszych niezbędnych działań celem zagwarantowania skuteczności systemu Konwencji.

2. Udział Pełnomocnika w posiedzeniach Komitetu Ministrów Rady Europy w formacie do spraw Praw Człowieka (KM-DH)

W okresie sprawozdawczym Pełnomocnik zapewnił obsługę wszystkich posiedzeń Komitetu Ministrów RE poświęconych realizacji funkcji nadzorczej nad wykonywaniem orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wynikającej z art. 46 ust. 2 Konwencji (tzw. posiedzenia w formacie do spraw praw człowieka, posiedzenia KM-DH - od fr. *droits de l'homme*). Przedmiotowe posiedzenia odbywają się cztery razy do roku. W 2019 r. KM-DH obradował w następujących datach: 12-14 marca, 4-6 czerwca, 23-25 września i 3-5 grudnia

2019 r. Wszystkie decyzje przyjęte na przedmiotowych posiedzeniach oraz dokumentacja badanych na przedmiotowych posiedzeniach spraw, dostępne są publicznie na stronie Komitetu oraz w bazie HUDOC-EXEC.

Pełnomocnik wziął również udział w debacie tematycznej Komitetu Ministrów RE nt. obowiązku przeprowadzenia skutecznego śledztwa w sprawie naruszeń art. 2 i 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, która odbyła się w dniu 12 marca 2019 r. w Strasburgu.

3. Udział Pełnomocnika w pracach Komitetu Zarządzającego Praw Człowieka Rady Europy (CDDH) i jego grup roboczych

Pełnomocnik zapewnił obsługę prac i koordynację stanowiska Polski w 2 komitetach - Komitecie Zarządzającym Praw Człowieka (CDDH), Komitecie Ekspertów ds. systemu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (DH-SYSC) oraz 3 grupach roboczych Rady Europy właściwych ds. praw człowieka (DH-SYSC-II, CDDH-INST oraz CDDH-EXP). Pracownicy MSZ uczestniczyli w 11 posiedzeniach i przygotowali liczne pisemne uwagi lub informacje do dokumentów RE (m.in. odpowiedź na kwestionariusz CDDH dotyczący rozwiązań polskich w zakresie zakazu handlu towarami stosowanymi do tortur i kary śmierci, uwagi do studium wykonalności ws. instrumentu Rady Europy dotyczącego zakazania handlu towarami stosowanymi do tortur i kary śmierci, uwagi i poprawki ws. rozwoju instytucji rzecznika praw obywatelskich, ochrony ofiar terroryzmu, raportu CDDH dotyczącego tematyki zwalczania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową, reformy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka).

W listopadzie 2019 r. Pełnomocnik został wybrany na 2-letnią kadencję w Biurze Komitetu Zarządzającego Praw Człowieka RE, a Polska do nowej Grupy roboczej ds. krajowej implementacji systemu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (DH-SYSC-V).

Pełnomocnik uczestniczył również w pracach i konsultacjach prowadzonych w grupie pełnomocników rządów RE przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Z inicjatywy Polski i w oparciu o szczegółowe propozycje MSZ pełnomocnicy oraz Trybunał zajęli się problematyką zapewnienia ochrony danych osobowych w postępowaniach przed Trybunałem i w jego orzeczeniach w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO).

XVI. Informacje statystyczne

1. Sprawy w toku przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

1.1. Nowe skargi przeciwko Polsce, które wpłynęły do ETPCz

W 2019 r. do składów sędziowskich Trybunału skierowano do rozpoznania **1834 nowe skargi** przeciwko Polsce, a więc ok. **100 mniej** niż w 2018 r., kiedy sędziom Trybunału przydzielono **1941** skarg z Polski do rozpoznania (dla porównania, w 2010 r. wpłynęła najwyższa dotąd liczba 5768 skarg p. Polsce). Utrzymała się więc trwająca od kilku lat zniżkowa tendencja w zakresie kierowanych przeciwko Polsce skarg do Trybunału.

Liczba napływających z Polski nowych **skarg w stosunku do liczby mieszkańców** w 2019 r. utrzymywała się nadal **poniżej średniej europejskiej**. Stosowany przez Trybunał wskaźnik liczby skarg w stosunku do ludności spadł wobec naszego kraju do **0,48** (w 2018 r. - 0,51, w 2017 r. - 0,54, w 2016 r. - 0,64, a w 2010 r. - 1,51), przy czym średnia europejska wyniosła 0,53. Polska ponownie znalazła się **na 26 miejscu** wśród 47 państw Rady Europy pod względem liczby nowych skarg w stosunku do liczby ludności.

1.2. Skargi przeciwko Polsce zawiste przed ETPCz

Statystyka poprawiła się nieznacznie również pod względem ogólnej liczby zawistych skarg przed Trybunałem: na koniec 2019 r. zawistych przeciwko Polsce było **1245** skarg (o ok. 50 mniej niż na koniec 2018 r.), które stanowiły **2.1%** wszystkich spraw zawistych przed ETPCz. Polska nadal znajduje się na **10 miejscu** w Radzie Europy pod względem liczby zawistych skarg, mając o 100 skarg mniej niż Serbia, która jest na 9 pozycji, a o ok. 200 więcej w stosunku do Mołdawii, która jest na 11 miejscu.

Najwięcej zawistych skarg na koniec 2019 r. było przeciwko Rosji (15 050 zawistych skarg, 25,2%, wzrost o 3300 skarg). Polskę wyprzedziły także Turcja (9250 zawistych skarg, 15,5%), Ukraina (8850, 14,8%), Rumunia (7900, 13,2%), Włochy (3050, 5,1%), Azerbejdżan (1950, 3,3%), Armenia (1650, 2,8%), a także Bośnia i Hercegowina (1600 zawistych skarg, 2,7%).

1.3. Nowe skargi zakomunikowane rządowi celem zajęcia stanowiska

W 2019 r. nastąpił ponowny wzrost **liczby zakomunikowanych rządowi nowych skarg**, wyniosła ona bowiem **251** (dla porównania w 2018 r. Trybunał zakomunikował 117 skarg, w 2017 r. - 396 skarg, a w 2015 r. - 761). Sprawy zakomunikowane Polsce stanowiły ok. 3,9% wszystkich skarg przesłanych przez Trybunał państwom-stronom Europejskiej Konwencji Praw Człowieka celem zajęcia stanowiska (6642). Największa grupa (166) skarg zakomunikowanych w 2019 r. dotyczyła zarzutu przewlekłości postępowań przed sądami karnymi i cywilnymi oraz nieskuteczności krajowej skargi na przewlekłość. Skargi te zostały zakomunikowane w trybie uproszczonym celem rozważenia zawarcia przez rząd ugód ze skarżącymi.

2. Sprawy zakończone przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w 2019 r.

Trybunał wydał w 2019 r. w sumie **51 orzeczeń korzystnych dla rządu** (1 wyrok stwierdzający brak naruszenia, 31 decyzji o niedopuszczalności oraz 19 decyzji o skreśleniu skarg z powodów formalnych) oraz **46 orzeczeń niekorzystnych** dla strony rządowej (11 wyroków stwierdzających naruszenia, 22 decyzje ws. ugód i 13 decyzji ws. deklaracji jednostronnych). Szczegółowe informacje na ich temat znajdują się w nowym Załączniku A do Raportu, zawierającym wykaz wszystkich orzeczeń wydanych przez ETPCz w sprawach polskich w 2019 r.

2.1. Wyroki

W 2019 r. Trybunał wydał wobec Polski **12 wyroków**, a więc o 9 mniej niż w 2018 r. (dla porównania w 2012 r. 74 wyroki, a w 2008 r. - najwyższa dotąd liczba wyroków - 141). Od 2013 r. liczba wyroków wydawanych rocznie przeciwko Polsce utrzymuje się poniżej trzydziestu.

Do 11 spadła liczba **wyroków stwierdzających naruszenia** Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez Polskę (w 2018 r. takich wyroków było 20, a w 2008 r. - 129). Od 2013 r. liczba wyroków stwierdzających naruszenia Konwencji wobec Polski nie przekracza 20 rocznie.

Pod względem meritum spraw - w 2019 r. Trybunał stwierdził wobec Polski po 3 naruszenia prawa do procesu sądowego w rozsądnym terminie, zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania (z czego 2 sprawy dotyczące warunków w więzieniu, a jedna dotycząca niehumanitarnego traktowania przez policję, m.in. niezasadnego użycia paralizatora przy zatrzymaniu) oraz prawa do skutecznego śledztwa (na tle art. 3 Konwencji), 2 naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego, po 1 naruszeniu prawa do życia w aspekcie materialnym i prawa do życia w aspekcie proceduralnym (sprawa *Cieplińska-Olewnik i Olewnik*, dotycząca porwania i zabójstwa brata i syna skarżących, Krzysztofa Olewnika) a także 1 naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (z uwagi na skazanie w trybie wyborczym).

W 2019 r. zapadł też **1 wyrok stwierdzający brak naruszenia** Konwencji przez Polskę, a więc podobnie jak w 2018 r. (dla porównania: 5 takich wyroków wydano w 2017 r., 7 w 2016 r., 9 w 2015 r., 17 w 2012 r.).

2.2. Decyzje

W 2019 r. Trybunał wydał **85 decyzji** w **102 sprawach** dotyczących Polski (dla porównania 106 decyzji w 2018 r., 87 w 2017 r., 89 w 2016 r., 191 w 2015 r., 338 w 2008 r.). W 2019 r. zapadło:

- **31** decyzji o niedopuszczalności (35 w 2018 r., 24 w 2017 r., 25 w 2016 r., 32 w 2015 r.),
- **22** decyzje zatwierdzające ugody (28 w 2018 r., 19 w 2017 r., 27 w 2016 r., 110 w 2015 r., 153 w 2011 r.),
- **19** decyzji o skreśleniu skarg z powodów formalnych (26 w 2018 r., 34 w 2017 r., 25 w 2016 r., 17 w 2015 r.),
- **13** decyzji zatwierdzających deklaracje jednostronne rządu (17 w 2018 r., 10 w 2017 r., 12 w 2016 r., 32 w 2015 r., 58 w 2010 r.).

W tej liczbie **11** decyzji dotyczyło zatwierdzenia ugód lub deklaracji jednostronnych w odniesieniu do 23 skarg na przewlekłość postępowań krajowych (3 skargi dotyczące postępowań karnych, 3 – postępowań cywilnych i 17 – postępowań administracyjnych).

Ponadto Trybunał zatwierdził w 2019 r. ugody lub deklaracje jednostronne na mocy:

- **12** decyzji dotyczących różnych aspektów pozbawienia wolności w zakładach karnych, w tym:
 - 8 decyzji – warunki pozbawienia wolności (5 - przeludnienie i warunki niezgodne z art. 3 Konwencji, 3 - brak wydzielenia kąciołów sanitarnych niezgodnie z art. 8 Konwencji),
 - 3 decyzji – stosowanie reżimu więźnia niebezpiecznego,
 - 1 decyzji – odmowa przepustki losowej;
- **5** decyzji dotyczących różnych aspektów prawa do rzetelnego procesu sądowego, w tym:
 - 2 decyzji – nadmierny formalizmu sądu w stosowaniu prawa,
 - 1 decyzji – wadliwa pomoc prawna z urzędu,
 - 1 decyzji – odmowa zwolnienia z kosztów sądowych,

- 1 decyzji – brak czasu na przygotowanie obrony;
- 4 decyzji dotyczących naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii z uwagi na skazanie za zniesławienie;
- 2 decyzji dotyczących braku dostępu do akt postępowania karnego w postępowaniu dotyczącym zastosowania lub przedłużenia tymczasowego aresztowania.

Wśród **wygranych przez rząd spraw** należy odnotować odrzucenie przez Trybunał ze względów merytorycznych zakomunikowanej rządowi skargi dotyczącej odmowy odliczenia przez właściwy organ skarbowy naliczonego podatku VAT (zarzut skarżącego dotyczył naruszenia prawa do rzetelnego procesu w związku z procedurą dotyczącą wymiaru podatku). Udało się także przekonać Trybunał o braku przewlekłości tymczasowego aresztowania (prawie 3 i pół roku) w sprawie dotyczącej zbiorowego zgwałcenia połączonego ze szczególnym udręceniem ofiary. Po informacji rządu Trybunał odrzucił też skargę na przewlekłość tymczasowego aresztowania stosowanego w sprawie Amber Gold z uwagi na ujawnienie przez pełnomocnika skarżącego propozycji ugodowej Trybunału. Rząd wygrał także sprawę dotyczącą braku możliwości skutecznego dochodzenia zaprzeczenia ojcostwa po wielu latach. Trybunał odrzucił też skargę na umieszczenie małoletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym z uwagi na demoralizację i posiadanie narkotyków, zgadzając się, że władze krajowe działały w dobrze pojętym interesie dziecka. Duże znaczenie może mieć oddalenie przez Trybunał zarzutu naruszenia prawa do ochrony własności osoby, która w przewlekłym postępowaniu administracyjnym ubiegała się o zwrot mienia objętego dekretem o gruntach warszawskich – Trybunał uznał, że prawo własności skarżącej nie zostało dostatecznie ustalone.

Wśród decyzji o niedopuszczalności warto też wskazać odrzucenie przez Trybunał niezakomunikowanej skargi na oddalenie przez sądy polskie powództwa o odszkodowanie za nacjonalizację lasu lub za zaniechanie legislacyjne. Odrzucona została też niekomunikowana rządowi skarga na naruszenie kilku postanowień Konwencji w związku z postępowaniem prowadzonym przez sejmową komisję śledczą do zbadania ujawnionych w mediach zarzutów dotyczących przypadków korupcji podczas prac nad nowelizacją ustawy o radiofonii i telewizji (tzw. komisję śledczą ds. „afery Rywina”).

3. Wykonywanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

3.1. Sprawy uznane za wykonane

W 2019 r. Komitet Ministrów Rady Europy **zamknął nadzór nad wykonywaniem 41 orzeczeń** Trybunału w sprawach polskich (w tym 16 wyroków i 25 decyzji zatwierdzających ugody), uznając, że Polska podjęła niezbędne do ich wykonania środki indywidualne lub generalne celem usunięcia stanu naruszeń Konwencji i ich źródeł. Polska tym samym znalazła się na **9 miejscu** pod względem liczby spraw wykonanych w ubiegłym roku (razem z Mołdawią).

3.2. Sprawy znajdujące się w fazie wykonywania

Na koniec 2019 r. liczba orzeczeń Trybunału przeciwko Polsce znajdujących się w procedurze wykonywania Komitetu Ministrów Rady Europy utrzymała się na podobnym poziomie jak w 2018 r. i wynosiła **98 orzeczeń wymagających wykonania** (w tym 69 wyroków i 29 decyzji zatwierdzających ugody), z czego najwięcej dotyczy przewlekłości

postępowań. Dla porównania 100 spraw było zawisłych przed Komitetem Ministrów na koniec 2018 r., 124 – na koniec 2017 r., 223 – na koniec 2016 r., 313 – na koniec 2015 r., a w 2011 r. – ponad 900.

Polska znalazła się na **11 miejscu** wśród państw Rady Europy pod względem liczby orzeczeń w fazie wykonywania i odpowiada za ok. 1,8 % wszystkich spraw zawisłych w procedurze wykonywania orzeczeń Trybunału (takich spraw jest łącznie 5231). Jednak różnica pomiędzy Polską a Bułgarią, znajdującą się na 10 miejscu, wynosi ponad siedemdziesiąt orzeczeń, podczas gdy znajdującą się na 12 miejscu Chorwacja ma ich o zaledwie 12 mniej niż Polska.

Najwięcej orzeczeń wymagających wykonania miały na koniec 2019 r.: Rosja (1663), Turcja (689), Ukraina (591), Rumunia (284), Węgry (266), Włochy (198), Grecja (195), Azerbejdżan (189), Mołdawia (173), Bułgaria (170). W przypadku Rosji nastąpił wzrost liczby niewykonanych orzeczeń o dalsze 78 spraw, natomiast znaczący spadek odnotowały Turcja (o 548) i Ukraina (o 332).

4. Zbiorcze statystyki dotyczące 47 państw Rady Europy

Biorąc pod uwagę statystyki dotyczące wszystkich 47 państw Rady Europy, liczba wszystkich **nowych skarg** przydzielonych do rozpoznania Trybunałowi wyniosła w 2019 r. **44,5 tysiąca**, a więc o 3% więcej niż w 2018 r. (ok. 43 tysiące), a o 1/3 mniej niż w 2017 r. (wówczas 63,5 tysiąca nowych skarg).

W porównaniu do 2018 r. spadła o 5% liczba skarg rozstrzygniętych przez Trybunał: w 2019 r. Trybunał **rozstrzygnął** bowiem **40,6 tysiąca skarg**, natomiast w 2018 r. 42,7 tysiąca skarg. Liczba skarg rozstrzygniętych w 2019 r. była także o ponad połowę niższa niż 2017 r., kiedy to Trybunał wydał rozstrzygnięcia w sprawie ok. 86 tysięcy skarg – liczba ta wynikała jednak z faktu, że w 2017 r. Trybunał stosował szczególne tryby rozstrzygania, przekazując bardzo duże grupy skarg do procedur krajowych lub do Komitetu Ministrów RE.

Ogólna **liczba zawisłych skarg** przed Trybunałem w sprawie wszystkich państw Rady Europy na koniec 2019 r. wyniosła **59,8 tysiąca**, czyli wzrosła o 6% w porównaniu do 2018 r., kiedy sięgała ok. 56,3 tysiąca. Dla porównania we wrześniu 2011 r. liczba zawisłych skarg wynosiła aż 160 tysięcy.

W 2019 r. Komitet Ministrów RE zamknął procedurę nadzoru nad wykonywaniem w odniesieniu do **2080** spraw. W nadzorze pozostawało na koniec 2019 r. **5231** orzeczeń Trybunału.

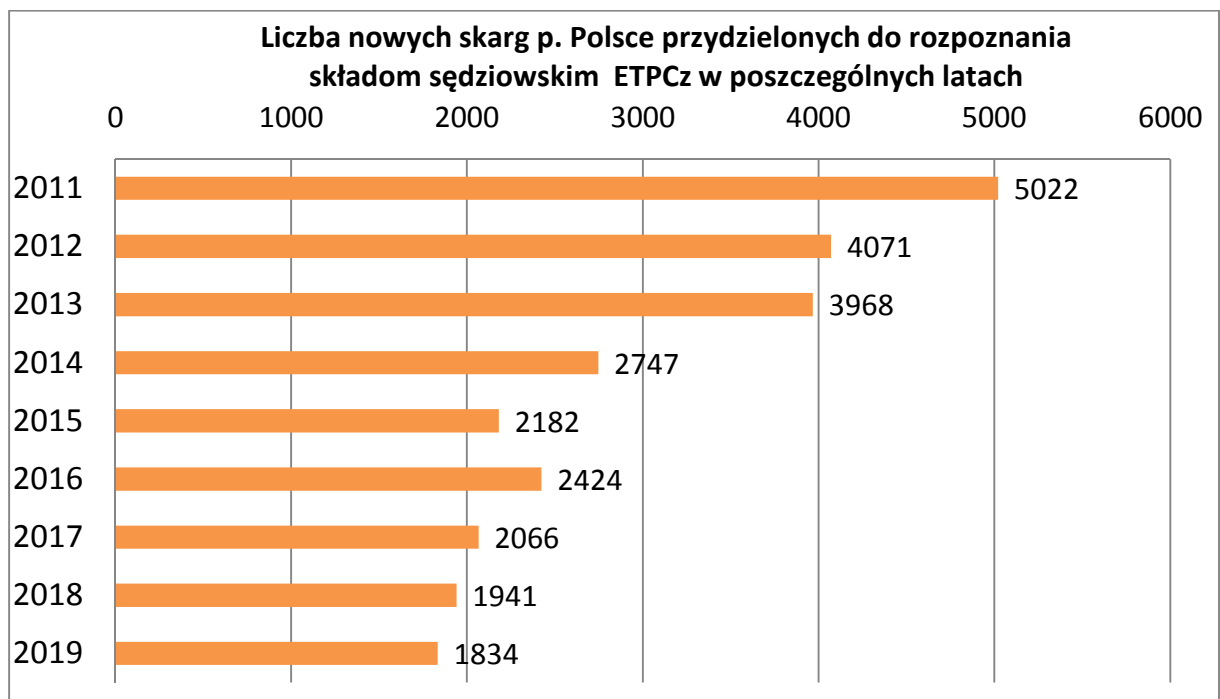
Część z podanych wyżej danych statystycznych została przedstawiona w formie wykresów na kolejnych stronach. Wykresy te pokazują m.in. liczbę skarg przeciwko Polsce, które wpłynęły do Trybunału i zostały przydzielone do składów orzekających celem załatwienia, liczbę skarg zakomunikowanych rządowi przez Trybunał w celu zajęcia stanowiska, liczbę i rodzaje wyroków i decyzji wydanych w sprawach polskich oraz liczbę orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE na koniec roku i liczbę orzeczeń uznanych przez ten Komitet za wykonane. Wszystkie tabele przedstawiają wymienione wyżej dane w porównaniu do kilku lat ubiegłych.

Ponadto warto wskazać, że w nowym Załączniku A znajduje się wykaz wszystkich orzeczeń (zarówno wyroków, jak i decyzji) wydanych przez Trybunał w sprawach polskich w 2019 r., wraz z krótką informacją odnośnie do przedmiotu sprawy. Szczególnie ważne są

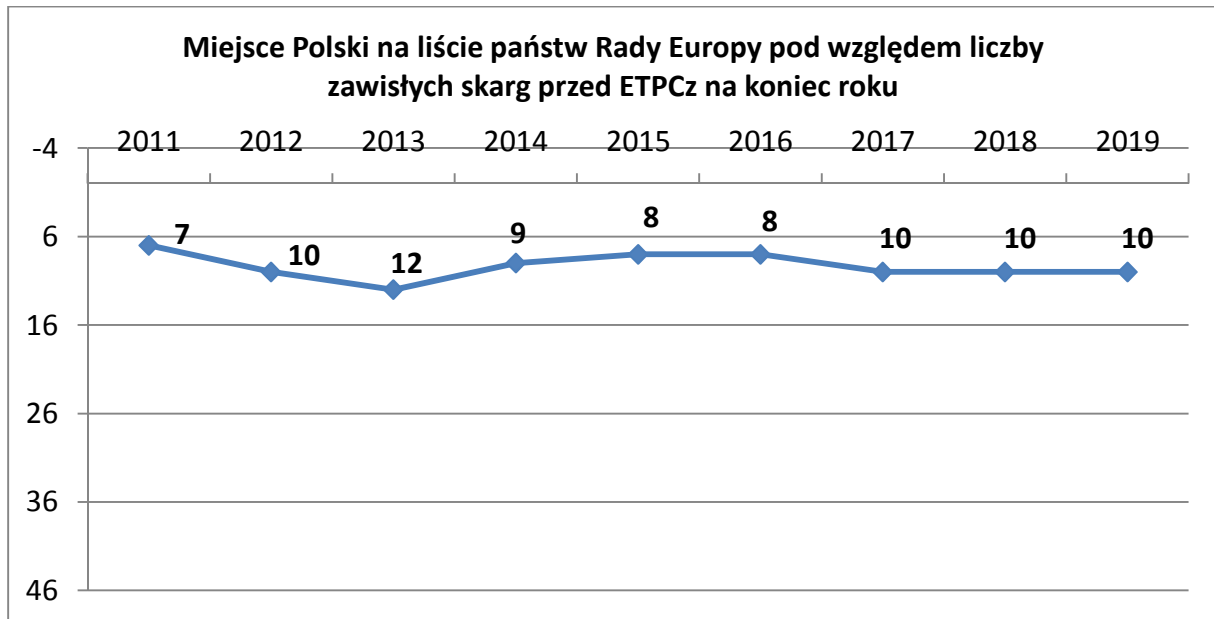
wyroki dotyczące spraw nierepetetywnych oraz decyzje o niedopuszczalności (takie decyzje często mają strukturę wyroków i są bardzo obszerne), ponieważ najczęściej zawierają aktualny standard orzeczniczy Trybunału w danej kwestii. W Załączniku E znajduje się także wykaz wszystkich wyroków wydanych w sprawach polskich znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE na koniec 2019 r., wraz z syntetycznym opisem stwierdzonego w nich naruszenia.

5. Dane statystyczne - wykresy

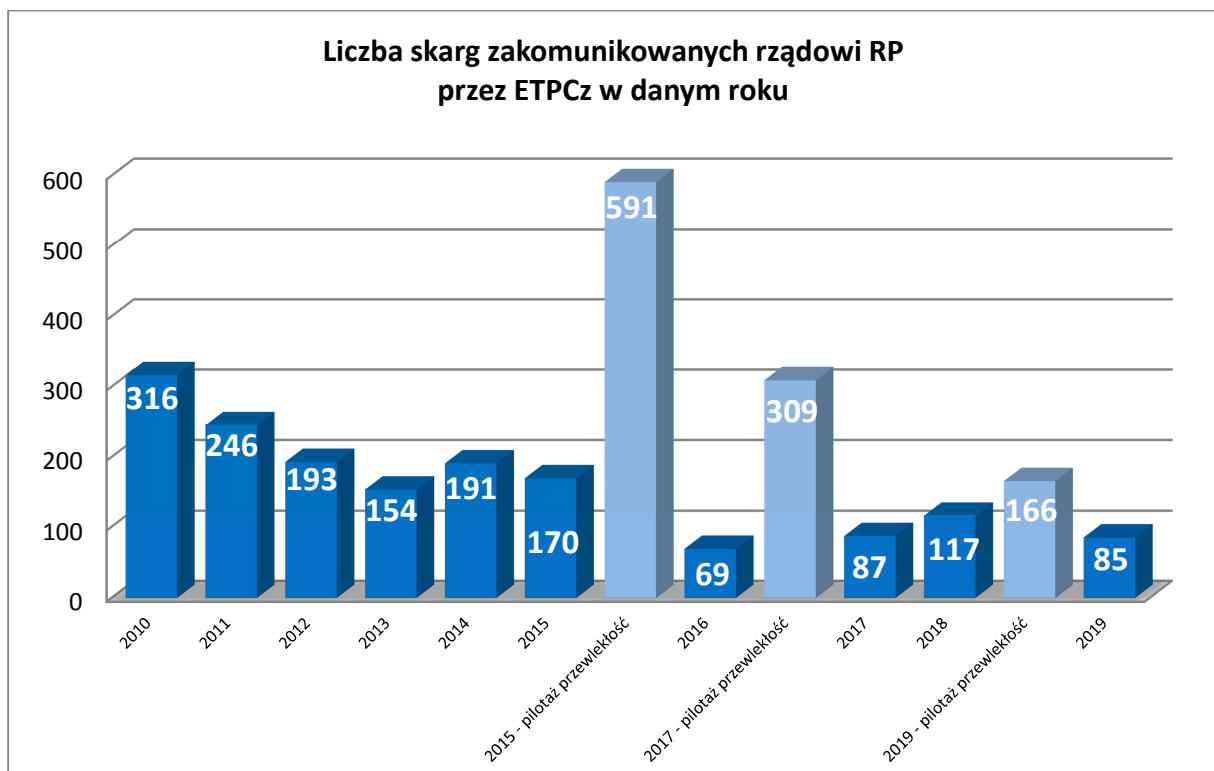
5.1. Liczba polskich skarg przydzielonych do rozpoznania składom orzekającym Trybunału

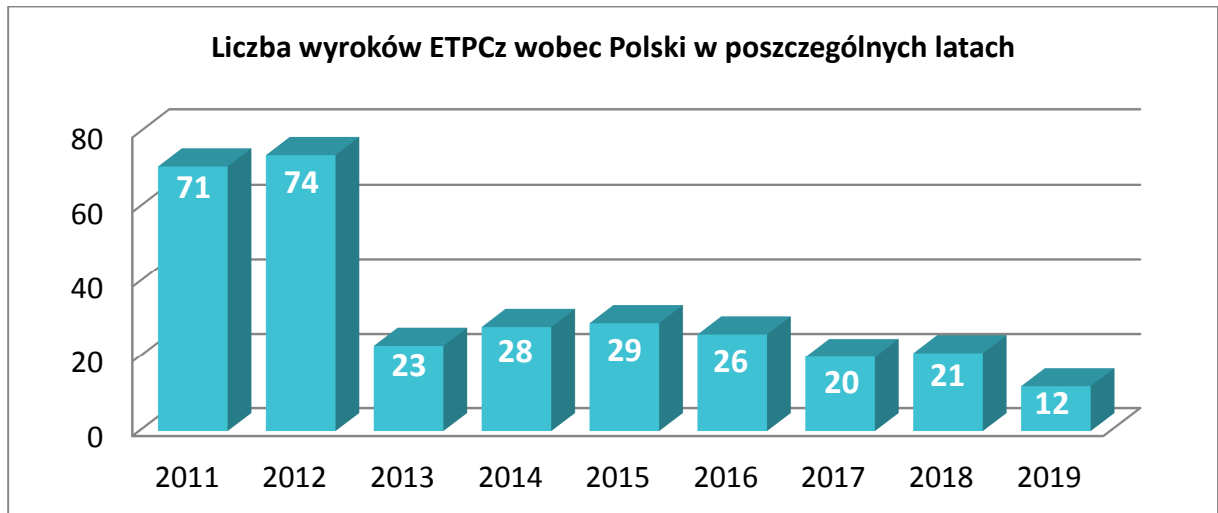
5.2. Miejsce Polski na liście państw RE pod względem liczby zawisłych skarg

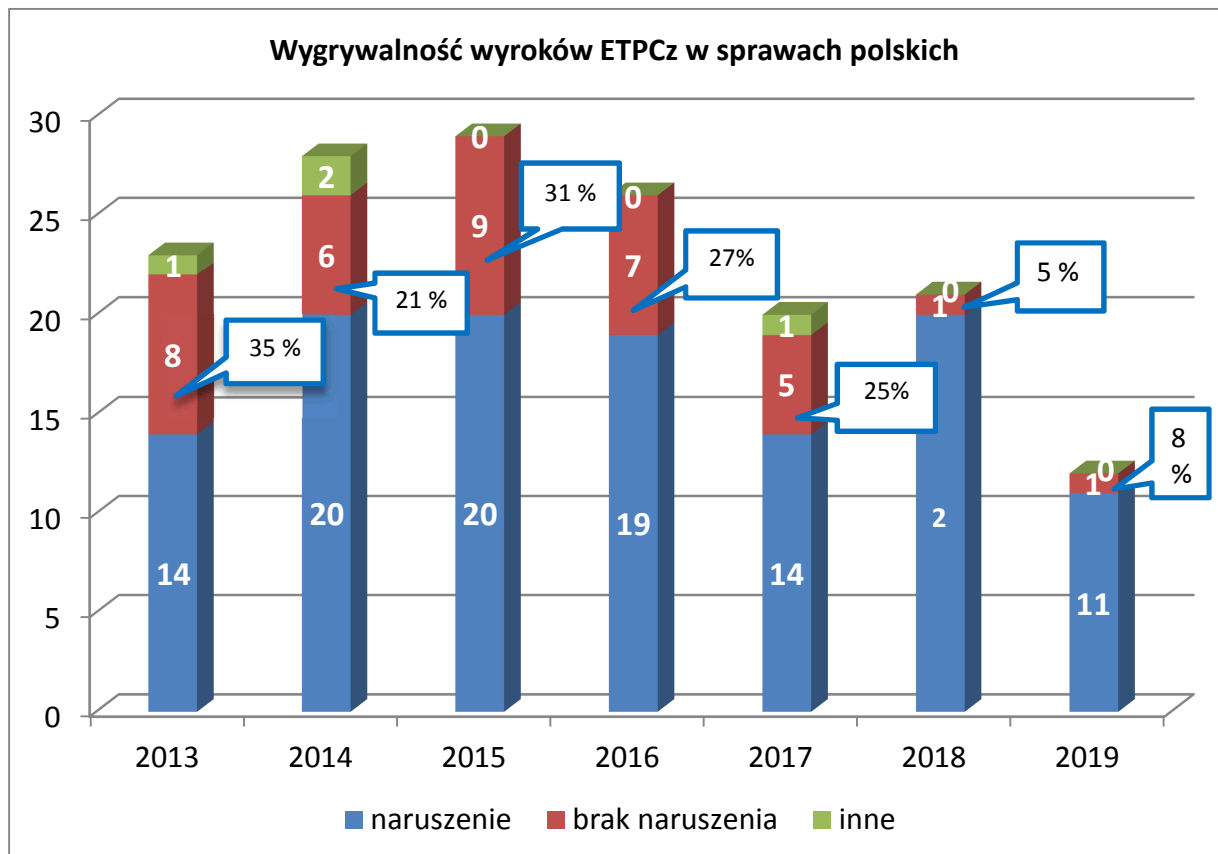
5.3. Liczba skarg zakomunikowanych rządowi

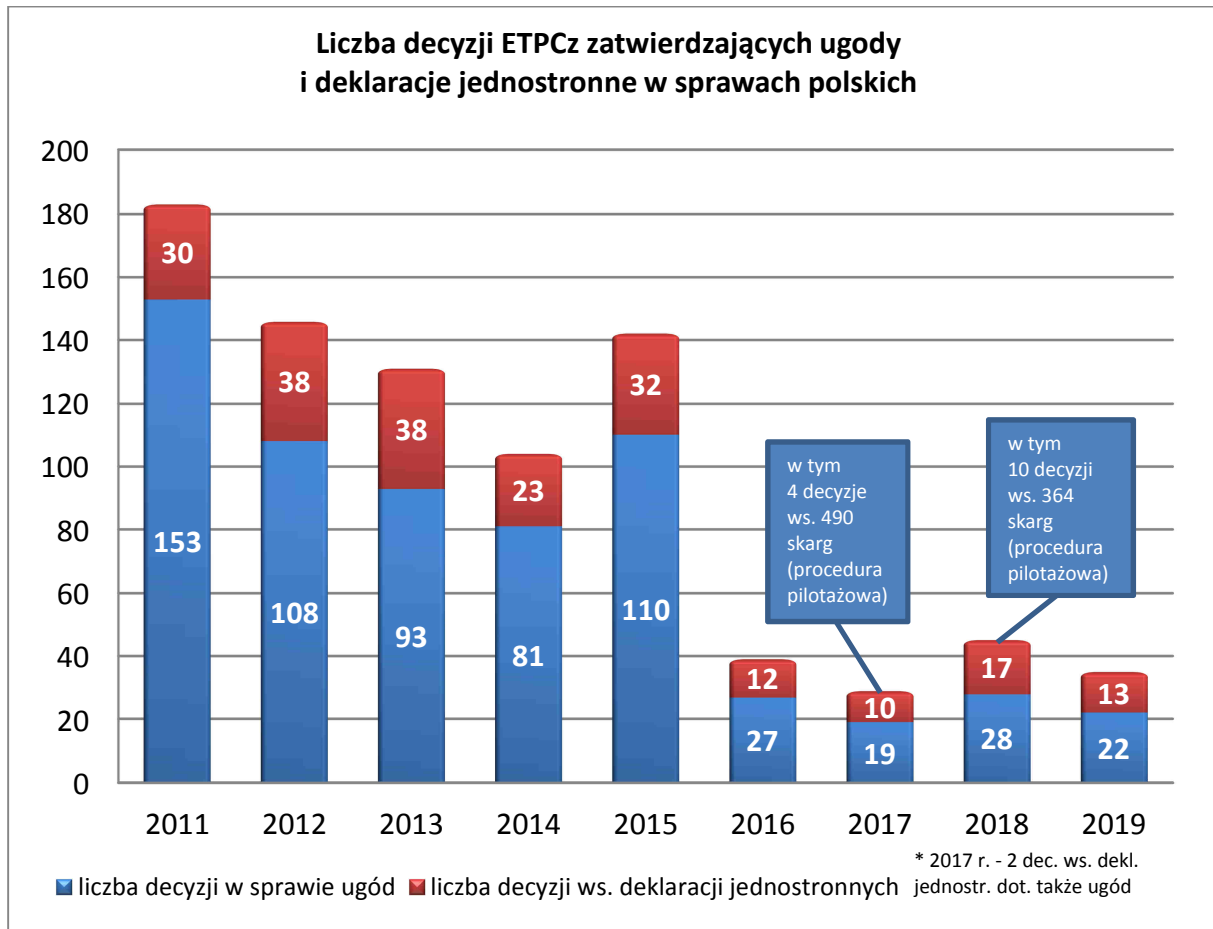
5.4. Liczba wyroków wydanych w polskich sprawach

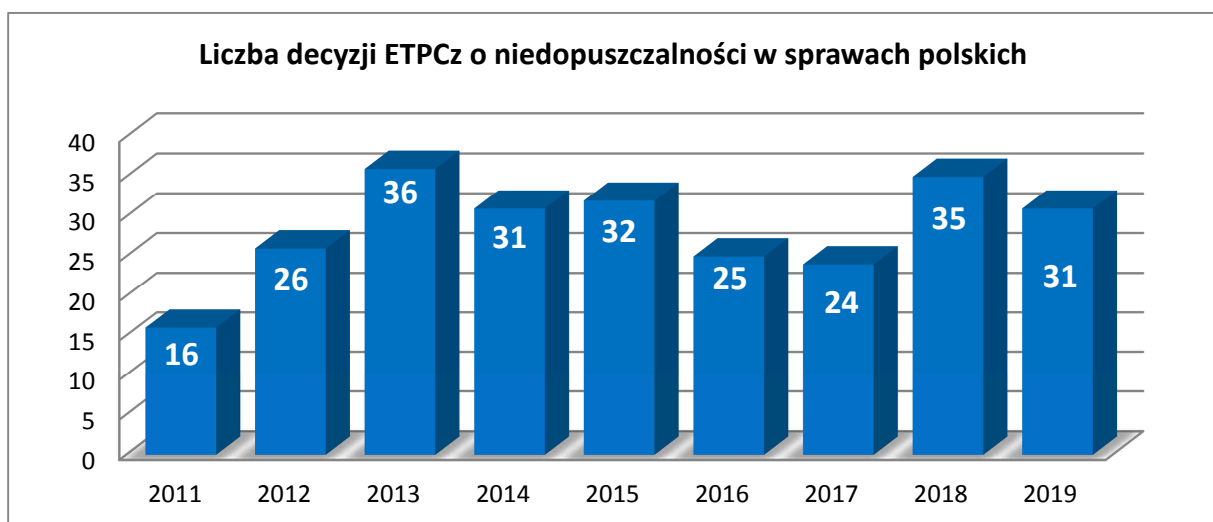
5.5. Wyroki na korzyść rządu

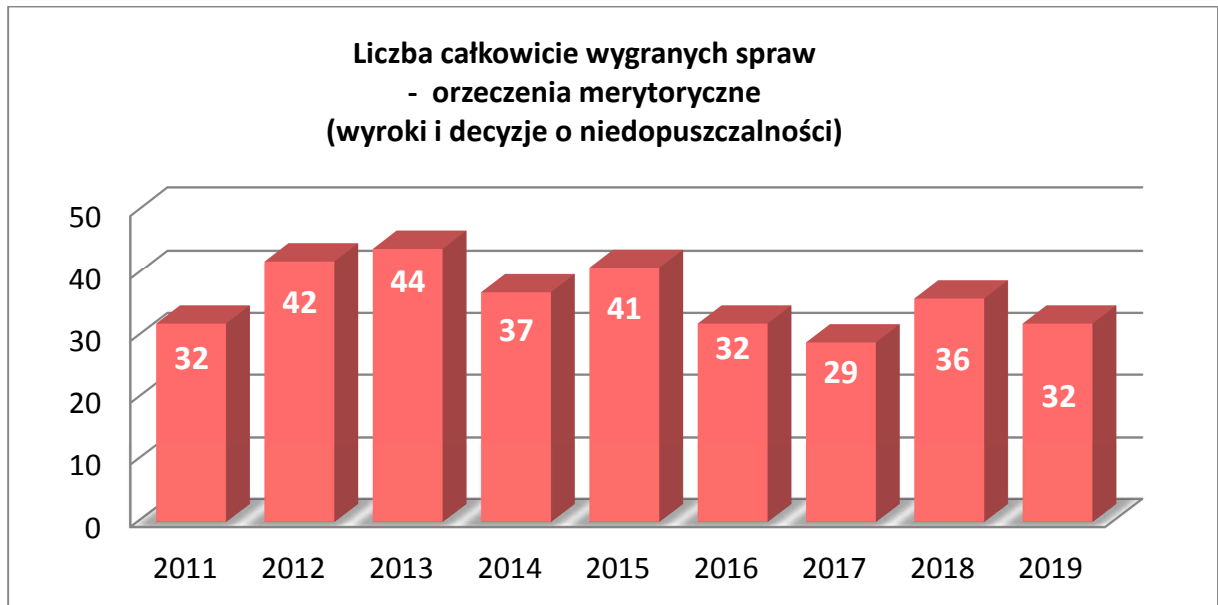
5.6. Liczba decyzji zatwierdzających ugody i deklaracje jednostronne

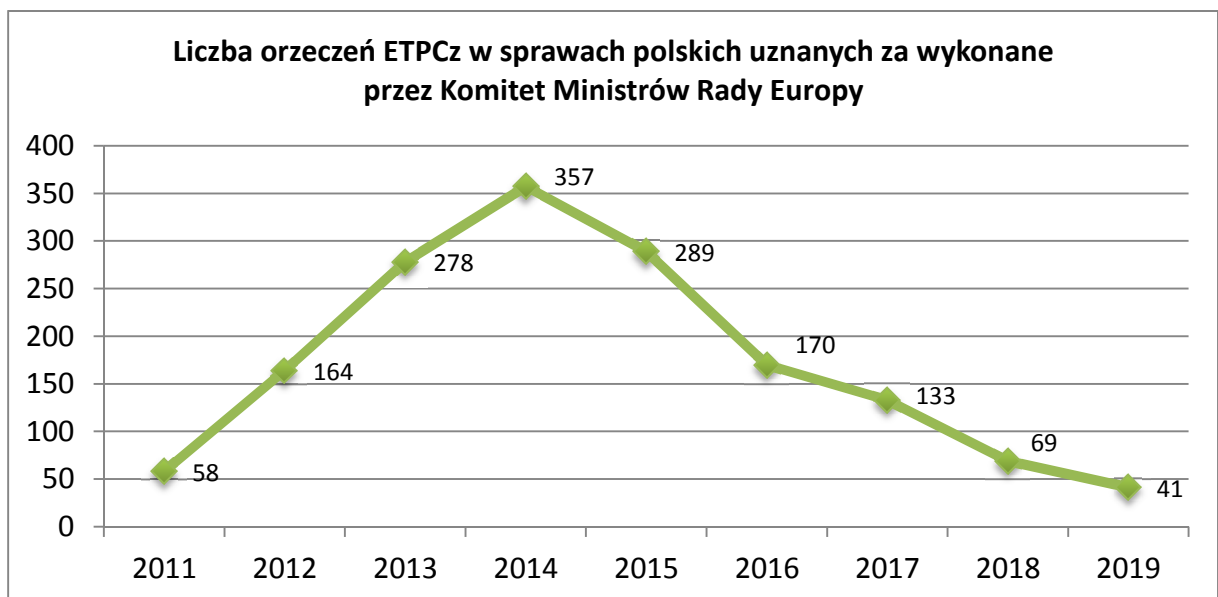
5.7. Liczba decyzji o niedopuszczalności

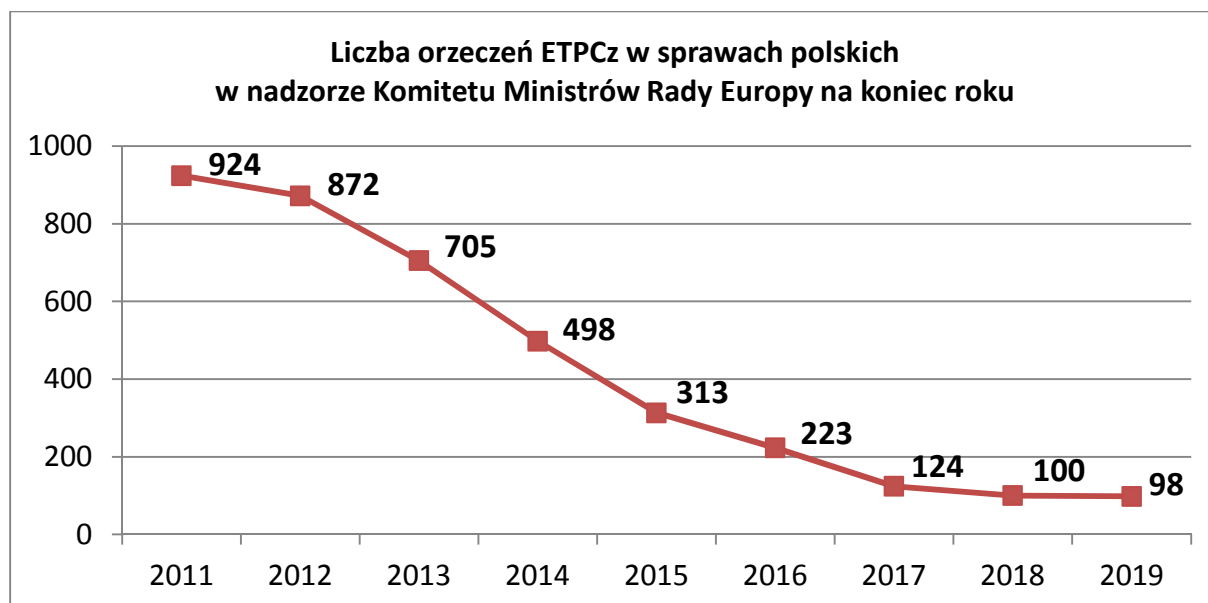
5.8. Liczba całkowicie wygranych spraw (wyroki i decyzje o niedopuszczalności)

5.9. Liczba orzeczeń uznanych przez KM za wykonane

5.10. Liczba orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem KM wg stanu na koniec roku w poszczególnych latach

XVII. Podsumowanie

Raport za 2019 r. to już ósmy raport roczny Pełnomocnika z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę. Tak jak poprzednie raporty, stanowi on podsumowanie działalności podejmowanej w okresie sprawozdawczym nie tylko przez MSZ, ale przez wszystkie resorty i inne podmioty odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych wyroków Trybunału.

Szczegółowość Raportu oraz jego publikacja po przyjęciu przez Radę Ministrów służą nie tylko zapewnieniu całościowej i rzetelnej informacji na temat wykonywania przez Polskę wyroków Trybunału, ale również zwiększeniu transparentności działań rządu w tym przedmiocie. Informacje zawarte w Raporcie, a zwłaszcza przedstawione statystyki, pozwalają na stwierdzenie, że podejmowane w ostatnich latach działania na rzecz realizacji orzeczeń Trybunału w polskich sprawach przynoszą pozytywne rezultaty. Warto podkreślić, że działania przedsięwzięte w kraju nie były oderwane od szerszego kontekstu wysiłków podejmowanych na forum Rady Europy, mających na celu zwiększenie wydajności i wzmocnienie systemu ustanowionego Europejską Konwencją Praw Człowieka. Pełnomocnik bierze aktywny udział w przedmiotowych pracach RE.

Należy jednak pamiętać, że pomimo wielu pozytywnych wyników, pozostające w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy orzeczenia wskazują na wciąż istniejące problemy, których rozwiązanie wymagać będzie od rządu działań zarówno w zakresie zmiany prawa jak i dostosowania praktyki jego stosowania do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa Trybunału (warto w tym kontekście sięgnąć do Załącznika E).

Na koniec 2019 r. liczba orzeczeń wydanych przeciwko Polsce, znajdujących się w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy, spadła do 98 (w tym 69 wyroków i 29 decyzji zatwierdzających ugodę). Jest to najniższa liczba orzeczeń w procesie wykonywania, jaką miała Polska od czasu przyjęcia Zarządzenia w sprawie utworzenia Zespołu ds. Europejskiego

Trybunału Praw Człowieka w 2007 r. i rozpoczęcia systemowych działań nakierowanych na wzmocnienie implementacji wyroków Trybunału i upowszechniania standardów wynikających z Konwencji. Polskie orzeczenia stanowiły na koniec 2019 r. ok. 1,8% wszystkich orzeczeń znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE.

Wśród tych 98 spraw największą grupę nadal stanowią wyroki dotyczące przewlekłości postępowań administracyjnych i sędowo-administracyjnych (20) oraz przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (14 spraw, w tym wyrok pilotażowy w sprawie *Rutkowski* i 8 decyzji zatwierdzających ugodę w kilkuset skargach objętych pilotażem). Mimo zamknięcia wielu spraw w tych grupach w latach 2017-2018, KM nadal będzie nadzorował realizację środków generalnych w ramach grupy *Beller* oraz grupy *Bqk, Majewski i Rutkowski i inni* (kolejne badanie postępów w wykonywaniu tych grup wyroków nastąpi w połowie 2020 r.). Dlatego też działania rządu na rzecz przeciwdziałania przewlekłości postępowań przed sądami (zarówno cywilnymi, karnymi, jak i administracyjnymi) i organami administracyjnymi oraz zapewnienia skuteczności środków zaskarżenia długości tych postępowań, muszą być kontynuowane - przede wszystkim w zakresie skutecznej realizacji w praktyce przyjętych zmian w prawie. Te wysiłki powinny być oczywiście wspierane przez władzę sądowniczą, inne organy stosujące prawo oraz parlament.

Wspomniane wyżej wsparcie w postaci ścisłej współpracy rządu z władzą sądowniczą i ustawodawczą jest niezbędnym w celu skutecznego wykonywania orzeczeń Trybunału. Należy bowiem pamiętać, że za naruszenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, stwierdzone przez Trybunał w poszczególnych wyrokach, odpowiada nie tylko władza wykonawcza, ale też sądownicza i ustawodawcza. Stąd też tylko bliska współpraca przedstawicieli wszystkich trzech władz pozwoli na skuteczną implementację wyroków. Ogromne znaczenie w tym zakresie mają m.in. działania upowszechniające standardy wynikające z Konwencji i orzecznictwa Trybunału oraz działalność szkoleniowa, skierowana do praktyków stosowania prawa. Ponadto niezwykle istotny dla skutecznego przeciwdziałania naruszeniom Konwencji w przyszłości jest proces tworzenia prawa w sposób zgodny ze standardami strasburskimi.

Na zakończenie warto podkreślić, że mimo istniejących nadal wyzwań dla skutecznego wdrażania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz pola dla dalszych ulepszeń wzmacniających system wykonywania, wypracowany w Polsce model instytucjonalnej współpracy administracji państwowej w celu wykonania orzeczeń ETPCz funkcjonuje sprawnie i należy ocenić go pozytywnie. Zainteresowanie polskimi rozwiązaniami niezmiennie wykazują inne państwa członkowskie Rady Europy, co w 2019 r. potwierdziły m.in. prośby ze strony RE i UE o przyjęcie przez Pełnomocnika wizyt studyjnych z innych państw w celu zapoznania się z polskim modelem. Mając jednak świadomość konieczności pełnego wykonania wszystkich wyroków Trybunału, aktywna działalność Pełnomocnika zarówno w kraju, jak i w ramach reprezentacji procesowej MSZ na zewnątrz oraz działalność Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na rzecz wykonywania wyroków będą kontynuowane w 2020 r., a informacja o nich zostanie przedstawiona w kolejnym Raporcie.

Jan Sobczak
Pełnomocnik Ministra
/podpisano elektronicznie/

WYKAZ SKRÓTÓW:

Pełnomocnik – Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

Zespół, Zespół ds. ETPCz – Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Trybunał, ETPCz – Europejski Trybunał Praw Człowieka

RE – Rada Europy

Raport z wykonania – raport z działań podjętych w celu wykonania wyroku Trybunału

KM, KM RE – Komitet Ministrów Rady Europy

DWW, DWW Sekretariatu RE – Departament Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Sekretariatu Rady Europy

Konwencja, Europejska Konwencja Praw Człowieka – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW:

A. Wykaz orzeczeń wydanych w 2019 r. przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach polskich

B. Wykaz planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów RE w 2019 r.

C. Pełne teksty planów działań i raportów z wykonania wysłanych do Komitetu Ministrów RE w 2019 r.

D. Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyły się w 2019 r.

E. Wykaz zmian w prawie polskim i w praktyce jego stosowania koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wraz z wykazem wyroków w procesie wykonywania

F. Pełne teksty komunikacji przesłanych do Komitetu Ministrów RE, wraz z odpowiedziami rządu

G. Wybrane wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w 2019 r. w sprawach dotyczących innych Państw-Stron Konwencji, które mają lub mogą mieć znaczenie dla prawa lub praktyki jego stosowania w Polsce